

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра дошкільної і початкової освіти

Бозіак Ольга Анатоліївна

**ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ РОБОТИ
В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:

_____ С. І. Петренко,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформатики

« ____ » _____ 2021 року

Виконавець:

_____ О. А.Бозіак

« ____ » _____ 2021 року

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ РОБОТИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1. Аналіз проблеми навичок безпечної роботи в мережі Інтернет...	6
1.2. Умови застосування інформаційних методичних основ у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку.....	13
Висновки до першого розділу	37
Розділ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ РОБОТИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
2.1. Методичні основи формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.	39
2.2. Рекомендації батькам дітей старшого дошкільного віку по організації формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.....	52
2.3. Експериментальна перевірка ефективності методичних основ формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.....	52
Висновки до другого розділу.....	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку суспільства комп'ютер є своєрідним «інтелектуальним знаряддям», яке дозволяє людині вийти на новий інформаційний рівень і його слід вважати звичайним засобом діяльності у дітей старшого дошкільного віку. Використання дітьми електронних гаджетів і мережі Інтернет має велике значення для розвитку їх інтелекту, дрібної моторики рук, зорово-моторної координації, поліпшенню та розвитку пам'яті і уваги. Виконуючи веселі ігрові завдання, дитина вчиться швидко мислити в нестандартній ситуації, класифікувати та узагальнювати поняття, прагнути до поставленої мети.

У дітей старшого дошкільного віку виявлена висока зацікавленість до роботи в мережі Інтернет, її функцій та можливостей, при цьому діти отримують не тільки певні знання, а й хороший настрій та задоволення. Дитина, яка опанувала елементи роботи в мережі, краще за інших здатна мислити, розв'язувати прикладні задачі, почуватися компетентною у житті в інформаційному плані.

Практична робота в закладах дошкільної освіти, бесіди з батьками та вихователями у дітей старшого дошкільного віку показують, що батьки та вихователі не завжди мають достатньо практичних умінь і методичних знань стосовно безпечної роботи дітей у мережі Інтернет та вважають, що всі необхідні навички у дітей сформуються з часом, на власних помилках. Тому існує необхідність пошуку таких педагогічних засобів, які сприяли б найбільш ефективному формуванню методичних основ безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

Таким чином, незважаючи на виконані дослідження різних аспектів формування способів безпечної роботи у мережі Інтернет, в тому числі і у дітей старшого дошкільного віку, є необхідність у подальшому вивченні цієї проблеми. Отже, актуальність та недостатня дослідженість питання зумовили

вибір теми роботи: **«Формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку».**

Мета дослідження – визначити і обґрунтувати методичні основи, що впливають на формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

Відповідно до «Положення про кваліфікаційну роботу» було визначено наступні **завдання**:

1. Здійснити аналіз теоретичних основ та вивчення умов використання мережі Інтернет дітьми старшого дошкільного віку у навчально-виховній роботі вихователями ЗДО.

2. Здійснити аналіз науково-методичної літератури та проаналізувати статистичні дані з досліджуваної проблеми.

3. Визначити і обґрунтувати критерії, показники та рівні сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

4. На основі виявлених методичних основ експериментально перевірити ефективність формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет, розробити та апробувати комплекс заходів всебічного системного підходу до навчання у дітей старшого дошкільного віку основ безпеки в мережі Інтернет.

Об'єктом дослідження є процес формування навичок безпечної роботи у дітей старшого дошкільного віку в мережі Інтернет в закладах дошкільної освіти.

Предметом дослідження є методичні основи формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у тому, що: *уточнено* сутність поняття «безпечної роботи в мережі Інтернет»; *визначено* методичні основи в закладах дошкільної освіти для формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного

віку; *співставлено* позитивний та негативний вплив інтернету на дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено програму занять з зазначеної проблеми. Результати дослідження впроваджено в Сумському дошкільному навчальному закладі (ясла-садок) №15 «Перлінка» м. Суми та можуть бути використані у практичній роботі вихователями в закладах дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати дослідження апробовані на: II Міжнародній науково-практичній конференції «Science, Innovations and education Problems and Prospects» (15-17 вересня 2021 року м. Токіо, Японія); V Міжнародній науково-практичній конференції «International scientific innovations in human life» (17-19 листопада 2021 року м. Манчестер, Великобританія).

Результати магістерського дослідження було впроваджено в Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 15 м. Суми, що сприяло позитивному впливу на процес формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет та дало поштовх батькам на спрямування практичного застосування цих навичок в повсякденному житті.

Були опубліковані дві статті: «Умови застосування інформаційних технологій у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку», «Формування безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку в мережі інтернет».

Загальні відомості про структуру й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (76 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок, з них 78 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1
МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ РОБОТИ В МЕРЕЖІ
ІНТЕРНЕТ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Аналіз проблеми навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.

У наш час спостерігається стрімке збільшення використання всесвітньої мережі Інтернет у нашому повсякденному житті. Безліч дітей використовують Інтернет для ігор, спілкування, пошуку інформації, перегляду мультфільмів. Поряд з розширенням цих можливостей збільшується і кількість ризиків. Як показує практика, батьки та вихователі остаточно не можуть оцінити рівень безпеки при роботі в мережі Інтернет.

Діти є найбільш незахищеною частиною людства. Пізнаючи світ, в якому вони живуть, дошкільники часто потрапляють в ситуації, які шкодять їхньому життю та здоров'ю. Формувати безпечну поведінку в житті треба починати в дошкільному віці, коли такі особливості дитини, як емоційність, зацікавленість, недостатня обізнаність в різних небезпечних ситуаціях, на відміну від дорослих, викликає безліч проблем.

У сучасному суспільстві можна зустріти безліч прикладів негативного образу життя людини, з якими постійно зустрічається дитина. Це різноманіття не завжди є гарним прикладом для дітей. Тому у них формуються суперечливі уявлення про безпеку.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови термін безпека визначається як стан, коли кому, чому-небудь ніщо не загрожує [11, с. 70].

Українське законодавство обумовлює визначення поняття «безпека» розуміючи при цьому відсутність ризику, що пов'язаний зі спроможністю спричинення шкоди та/або нанесення втрат [8].

Безпечною роботою у мережі Інтернет вважається у тому випадку, коли користувач має необхідні знання і навички, які дають змогу працювати у мережі Інтернет не приносячи нікому шкоди і не спричиняючи матеріальних та моральних збитків.

Безпечна поведінка в Інтернеті – комплекс дій особистості при користуванні Інтернетом, що сприяють вдоволенню потреб і одночасно запобігають можливості завдання шкоди фізичному, психічному, соціальному благополуччю та (або) майну самої людини та інших особистостей.

Зараз в Україні більше 22 млн. користувачів Інтернету [9]. Таким чином, питання поведінки в мережі дуже актуальне, а турбота про дітей набуває вагомого значення. Якщо раніше дітей навчали безпечно поводити себе поза межами дому (у дворі, у лісі, у громадському транспорті), то в наш час дошкільників потрібно застерігати від негараздів під час перебування в Інтернеті.

За результатами дослідження Eurobarometer [10], яке було проведене у 27 країнах - членах ЄС, 75 відсотків дітей віком від п'яти до 17 років активно використовують мережу Інтернет. І це має відношення до дітей тих батьків, які самі Інтернетом майже зовсім не користуються. «Техніку он-лайн-безпеки» батьки обговорювали лише з кожним другим малолітнім «мережевиком». У 92 відсотках епізодів бесіда йшла про недопустимість розкриття особистої інформації, у 83 відсотках — про незацікавленість контактування з незнайомцями. 59 відсотків батьків, щоб уберегти дітей від негативу в мережі Інтернет, використовують спеціальне програмне забезпечення. 64 відсотки дорослих, які цього не роблять, засвідчують, що повністю довіряють своїм дітям. 14 відсотків сказали відверто, що просто не знають, які це програми та як їх встановити.

У рамках проекту EU Kids Online в Лондонському економічному інституті (London School of Economics) було проведено дослідження, яке висвітило зовсім інші результати. Згідно з цим дослідженням, у Великій Британії 77% родин користуються спеціальними програмами, які перевіряють

зміст Web-сторінок. 87% батьків розмовляють зі своїми дітьми з питання безпечного користування Інтернетом. Одночасно науковці стверджують факт, що британці не дуже зsturбовані через перегляд дорослого контенту в мережі Інтернет дітьми.

В Україні схожі дослідження розпочалися лише з 2009 року завдяки діяльності членів Коаліції за безпеку дітей в Інтернеті. Коаліція створена у 2008 році з ініціативи компанії «Майкрософот Україна».

Дослідження відбувалося в Інституті соціології НАН України за підтримки компанії «Київстар», яка є членом Коаліції за безпеку дітей в Інтернеті в 11 містах України та полягало в опитуванні 1200 респондентів (дітей та дорослих) щодо якісного та кількісного користування дітьми мережею Інтернет. Одержані результати насторожили, адже здебільшого вихователі, діти і їхні батьки не проінформовані про загрозу користування дітьми Інтернетом та про те, як оминати небезпеку.

22% дітей можуть випадково потрапити на сайти для дорослих. 28% дітей, бачачи рекламу алкоголю або тютюну в Інтернеті, хоч раз спробували їх придбати, а 11% — навіть намагалися купити наркотичні засоби.

Понад 28% дітей, які пройшли опитування з легкістю можуть переслати через мережу свої фотографії незнайомим людям. 17% без вагань згодні повідомити інформацію про себе та свою родину: місце проживання, професію, графік роботи батьків. Діти навіть не задумуються про наслідки того, що передають особисту інформацію і навіть вона потрібна незнайомим людям.

Близько 14% опитаних час від часу можуть відправляти платні SMS за бонуси в онлайн-іграх, і тільки дехто з них звертає увагу на їх вартість.

Приблизно 87% дорослих вважають, що саме вони мають навчати дітей безпечному користування Інтернетом. Тільки у 18% випадків батьки можуть перевірити, які сайти відвідувала їхня дитина.

Проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки:

- зазвичай діти набагато більше від батьків знають про можливості використання і мобільного, і стаціонарного Інтернету;
- існує значна різниця між тим, як діти у дійсності користуються Інтернетом, і тим, що про це знають їхні батьки: діти користуються ним набагато частіше, ніж про це думають дорослі, відвідують Інтернет-кафе, сайти для дорослих, грають в азартні ігри, витрачаючи при цьому реальні гроші; спілкуються з незнайомими людьми. У більшості випадків про все це дорослі не знають, що вказує на значний рівень загрози для дітей;
- нерідко використання Інтернет-мережі корисне і дітям, і дорослим. Батьки часто сприймають комп'ютер та Інтернет як «кібер-няню», яка утримує дитину вдома, або як засіб позитивного впливу на манеру поведінки дитини;
- при формуванні навичок безпечної роботи в мережі Інтернет старших дошкільників роботу потрібно проводити і з дітьми, і з їх батьками.

Дослідження показують, що кількість дітей віком від 5 до 17 років, які освоїли Інтернет, становила 96%, але про те, яка небезпека є в мережі і як до цього ставитися та що робити, знає менше половини. Більшість дітей вільно без турбот розміщують інформацію про себе та свою родину, а деякі діти взагалі навіть ходять на зустрічі з віртуальними знайомими.

Аналізуючи вище сказане, можна стверджувати про нагальну необхідність поглибленого системного підходу до навчання старших дошкільників основ безпеки в Інтернеті. Особливо хвилює необачне ставлення дітей усіх вікових груп – а особливо дітей від 5 до 7 років – стосовно поширення приватної інформації у мережі Інтернет. У зоні ризику перебувають 44% дітей, (з легкістю повідомляють особисту інформацію) і 25% дітей, які вже перебували в небезпечних ситуаціях (ходили на зустріч із віртуальними знайомими). Чим дорослішою стає дитина, тим більш вільно та безклопітно вона поводить себе в Інтернеті. Так, на реальну зустріч з людиною, з якою знайомі лише в мережі, вже ходили майже 12% опитаних дітей віком 5–11 та понад 60% підлітків 15–17 років [7].

За даними міжнародного дослідницького проєкту ESPAD, у 2019 році вчені дійшли висновку, що лише приблизно 7% опитаних дітей від 5 до 14 років не користуються соціальними мережами. Майже 45% дітей проводять в Інтернеті до 3 годин на день.

Діти використовують Інтернет не тільки в пізнавальних та корисних цілях. За правильного використання мережа робить дітей більш самостійними, але при цьому не привчає їх до основних правил безпеки в Інтернеті.

Щоб допомогти дітям, батькам і вихователям отримати інформацію щодо захисту дітей від впливу некорисної інформації, були розроблені спеціальні посібники та скомплектовано список рекомендованих онлайн-ресурсів для дітей. Завдяки цим матеріалам діти зможуть навчитися безпечно користуватися цифровими технологіями [29].

Аналіз найбільш поширених типів загроз дає можливість поділити їх на три групи:

Перша група – пов'язані з особистою безпекою людини:

- Проінформування з порнографічними матеріалами, ненормативною лексикою, інформацією суїцидального характеру, расистського, ненависницького чи сектантського змісту.

- Загроза отримання неправдивої чи недостовірної інформації.

- Залежність від мережі Інтернет.

- Контакткування з небезпечними людьми (шахраї, збоченці, грифери).

- Притягнення до виконання протиправних дій (порушення прав та свобод інших, хакерство).

Друга група – стосується безпеки близьких людей:

- Інформація, існування та використання якої може стати причиною заподіяння шкоди оточуючим (наприклад, інформація про створення вибухівки, реклама алкоголю, тютюнових виробів, наркотиків).

- Умисний та ненавмисний обман інших.

- Заподіяння протиправних дій, що несуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

- Кібербулінг — свідоме цькування, що передбачає жорстокі дії з метою приниження людини.

Третя група – стосуються загрози витоку персональної інформації:

- Розкриття особистої та конфіденційної інформації (прізвища, імена, контакти, секретні дані кредитних карток, номери телефонів, адреси, місце роботи та посади батьків, тощо).

- Загроза зараження персонального комп'ютера вірусами різної категорії.

- Загроза завантаження програм, які містять шкідливі функції.

Це найпоширеніші види загроз, з якими може зіткнутися дитина під час роботи у мережі Інтернет, розповсюджуючи інформацію про себе чи передивляючись недостовірну інформацію. Від поодиноких з вище розглянутих загроз дитину можуть захистити батьки за допомогою технічних засобів, але більшість з них вимагають комплексного підходу та уваги зі сторони батьків, садочку, школи, громадських організацій, держави.

Завдяки проведеним дослідженням можна стверджувати, що проблема безпечної поведінки у мережі Інтернет не тільки педагогічна, а перш за все соціальна. Ця проблема є характерною для усіх розвинених країн. Вирішувати її потрібно комплексно, але розпочинати формування навичок безпечної поведінки у всесвітній мережі потрібно зі старшого дошкільного віку.

Комплексна проблема передбачає і комплексне вирішення на законодавчому, сімейному і особистому рівнях. Адже інформаційна безпека має пряме відношення до захисту життєво важливих інтересів людини, громадянського суспільства і держави вцілому. Неповна, обманлива, недоречна інформація може завдати шкоди. Найбільш вразливими є дошкільники, адже вони можуть не знати, яку інформацію можна викладати в мережу, а яку не варто. Часом діти не здатні правильно відреагувати на

матеріали з мережі з різних причин. Дуже важливою у цьому напрямку є робота дорослих. Несвідомий підхід до даної проблеми може мати негативні наслідки для дитини.

Хоча рівень Інтернет-грамотності зростає, більшість дорослих просто не розуміють, що мережа Інтернет не настільки вже й безпечна для самостійного користування: 76% батьків навіть не цікавляться, які Інтернет-сторінки відвідує їхня дитина.

Підсумовуючи результати всіх досліджень, можна рішуче стверджувати, що населення України має недостатній рівень інформування щодо необхідності формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.

1.2. Умови застосування інформаційних методичних основ у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку.

Освіта XXI століття спрямована на створення умов для розвитку особистості, здатної жити в інформаційній спільноті, вирішувати різноманітні, а іноді нестандартні питання, реагувати на стрімкий технічний процес.

Реформування освіти, неминучість її інформатизації підштовхує дошкільну освіту до пошуку шляхів використання комп'ютера, як засобу, що сприяє розвитку особистості дитини.

З огляду на це назріває питання впровадження нових інноваційних та інформаційних методичних основ, які забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, якість та продуктивність освіти, підготовку підростаючого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Налаштовувати дітей до цього необхідно якомога раніше. У зв'язку з цим перед закладами дошкільної освіти стоять нові завдання та цілі, адже комп'ютеризація дошкільної освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства.

У 2017 році були запроваджені запобіжні заходи, проаналізовані профілактичні програми, що передбачають формування навичок безпечної поведінки у мережі. За висновком науковців, на сьогодні реально дієвою профілактичною програмою є програма «Онляндія – безпека дітей в Інтернеті».

Програма «Онляндія – безпека дітей в Інтернеті» узгоджена з Коаліцією за безпеку дітей в Інтернеті, що створена компанією «Майкрософт Україна». Членами Коаліції є 27 організацій, серед яких неурядові організації: Всеукраїнська мережа протидії комерційній сексуальній експлуатації дітей (член міжнародної організації ЕКПАТ), Міжнародна Школа Рівних Можливостей, Міжнародний центр захисту дітей від експлуатації та викрадень, Міжнародний дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародна організація з міграції, Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда – Україна», Інститут інформаційного суспільства, Інтернет-Асоціація України,

проект «Відкритий світ інформаційних технологій» (IDEA), Американська Торгівельна Палата в Україні, ряд міністерств та відомств України, компанії «Майкрософт Україна», «Хьюлетт-Пакард», «Воля», телекомунікаційна група Vega, комунікаційна група ESG, «ПрессКом», «Астеліт» (торгова марка life:), платіжна система WebMoney, «Укртелеком» (торгова марка «ОГО!»), «Київстар», «МакДональдз Україна», компанія МТС, видавництво «Едіпрес Україна», «Гала-радіо» та громадський діяч і музикант Святослав Вакарчук, який є засновником фонду «Люди Майбутнього».

Програма «Онляндія – безпека дітей в Інтернеті» вміщає ряд заходів, що мають на меті навчати не тільки дітей, а й вихователів та батьків правилам безпечного користування Інтернетом.

Визначальною ініціативою Коаліції є програма «Безпека дітей в Інтернеті», в рамках якої тренери-волонтери провели близько 3 тисяч тренінгів для близько 64 тисяч дітей та підлітків, а також більше 19 тисяч дорослих.

Перший крок Коаліції – створення Web-сайту «Онляндія – безпечна Web-країна» www.onlandia.org.ua [6]. На даному сайті можна знайти такі цікаві матеріали для дітей, їхніх батьків та педагогів, як інтерактивні ігрові сценарії, короткі тести, розробки занять, завдяки яким діти та дорослі зможуть засвоїти основи безпечної роботи в Інтернеті. Крім того на сайті міститься зрозуміла та перевірена на практиці інформація про Інтернет-безпеку, після ознайомлення з якою навіть користувачі-початківці зможуть результативно користуватися ресурсами мережі та будуть здатні захистити себе в непередбачуваних ситуаціях. Сайт стає широкоживаним, його популярність постійно зростає, кожного місяця його відвідують до 7 тис. унікальних користувачів, отож, у більшій частині випадків люди отримують інформацію про проблему захисту від шкідливої інформації та роблять перші кроки до поліпшення ситуації.

У 2008 році Коаліція провела у приміщенні Верховної Ради України круглий стіл, за яким була обговорена тема, що стосувалася проблеми безпеки дітей в Інтернеті. У процесі обговорення даного була прийнята резолюція, яка була передана на розгляд у Верховну Раду України, а також відповідні

міністерства та відомства, з метою отримання допомоги у реалізації програми «Онляндія – безпека дітей в Інтернеті». За рішенням ради був прийнятий ряд змін, які було рекомендовано внести до законодавства України. Це дасть змогу боротися з розповсюдженням і виробництвом дитячої порнографії та сексуальним туризмом, які дедалі частіше поширюються через недосконалість законодавчої бази.

Під час зібрання за круглим столом представники правоохоронних органів акцентували, що справжньою проблемою у вирішенні питання безпеки дітей в Інтернеті є недостатня кількість ресурсів та засобів для відстеження кібер-злочинців та Інтернет-небезпек. Через це Інтерпол та Міжнародний центр захисту дітей від експлуатації та викрадень за підтримки компанії «Майкрософт Україна» провели тренінги-семінари для працівників Міністерства внутрішніх справ України, спрямованих на пошук шляхів ліквідації кібер-злочинності. Метою семінарів було забезпечення правоохоронних органів технічними засобами для розслідування справ, пов'язаних з експлуатацією дітей в Інтернеті.

Ще одним кроком кампанії «Місяць безпечного Інтернету» стало створення першого в Україні спеціального поштового сервісу для дітей безпечної електронної пошти «Онляндія». Електронна пошта створена на сайті «Онляндія» (www.onlandia.org.ua) і базується на безкоштовному Web-сервісі Microsoft – Windows Live Mail. Інтерфейс поштового домену @onlandia.org.ua не містить реклами, а електронна скринька захищена від несанкціонованого спаму та вірусів. При цьому діти можуть не тільки надсилати електронні листи, але й спілкуватися з друзями в режимі он-лайн за допомогою сервісу обміну миттєвими повідомленнями.

Головним завданням Коаліції за безпеку дітей в Інтернеті стало навчання батьків основним правилам захисту їхніх дітей від неприємностей, які можуть зустрітися у віртуальному світі. Для цього була створена та впроваджена освітня конференція для батьків. Сайт «Онляндія» повсякчас поповнюється новою інформацією, а також навчальними модулями, з яких батьки мають

змогу дізнатися більше про використання соціальних мереж і значущість захисту особистої інформації під час спілкування в мережі.

9 лютого 2021 року світ відзначав День безпечного інтернету під гаслом «Разом для найкращого інтернету». День безпечного Інтернету запровадили мережі InSAFE та INHOPE за підтримки Європейської комісії для просування безпечного та позитивного використання цифрових технологій, особливо дітьми.

Цей день проводиться з метою залучити до дій кожного, хто відіграє роль у створенні кращого та безпечного Інтернету для всіх, зокрема найменших користувачів. Не дивлячись на суспільні норми етикету в інтернет-просторі, границі вседозволеності в мережі ще досить широкі. Недотримання соціальної адаптації та мізерна увага з боку батьків роблять віртуальний світ максимально бажаним для дошкільників. Діти надають перевагу віртуальному світові перед реальним, а це негативно впливає на психічне і фізичне і здоров'я дитини та може погіршити не тільки зір, поставу, сон, а й викликати дратівливість, тривожність та у цілому негативно вплинути на поведінку дитини.

У 2020 році – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка та ГО «Асоціація регіональних засобів масової інформації Сумщини» створили проект «Школа відповідального батьківства «Медіапазли» спрямований на посилення відповідальності батьків за рівень своєї медіаграмотності та поширення інструментів інфо-медійної грамотності серед своїх дітей.

Створення онлайн-школи відповідального батьківства «Медіапазли» стало можливим завдяки проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність: національне розгортання», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси. Меморандум про співпрацю між СумДПУ імені А.С. Макаренка (ректор – професор Ю.О. Лянной), громадською організацією

(голова – Калініченко Н.Є.) та Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) укладено у грудні 2020 року.

Користувачі проєкту – родини (батьки і діти). Мета онлайн-школи відповідального батьківства «Медіапазли» – за допомогою тем-медіапазлів сформувати родинний медіаландшафт безпечної взаємодії з медіасвітом; мотивувати та навчити батьків та дітей вибудовувати довірливу комунікацію у процесі користування засобами медіа, оволодіти інструментами медіаграмотності та критичного мислення для безпечного перебування у соцмережах: мислити критично, застосовувати навички фактчеку, аналізувати медіатексти, використовувати онлайн-інструменти для формування навичок медіагігієни, уникати інформаційного отруєння, створювати якісний медіапродукт/медіатекст (на засадах академічної доброчесності, особистісної етики та толерантності) для соціальних мереж, комунікаційних платформ, дистанційних занять в умовах коронокризи, формувати читацьку компетентність, мовний смак тощо.

Впровадження комп'ютера в навчально-виховний процес дошкільної освіти та в самостійну діяльність дітей старшого дошкільного віку має ряд сприятливих факторів, а саме:

- поновлення нормативно-правової та законодавчої бази з дилеми інформатизації освітньої сфери;
- створення та використання у педагогічному процесі в закладах дошкільної освіти нових освітніх програм, які завбачують використання комп'ютера як засобу навчання;
- збільшення дидактичних перспектив сучасного комп'ютера;
- підготовка та використання нових програмно-педагогічних засобів, комп'ютерних програм та ігор для старшого дошкільного віку;
- використання в навчальному процесі у закладах вищої освіти, які готують фахівців у галузі дошкільної освіти, курсів та дисциплін з проблем застосування інформаційно-комунікативних технологій;

- наявність персональних комп'ютерів у сім'ях, в яких є діти дошкільного віку.

Дослідники Г. Лаврентьєва та С. Іванова довели, що проблема використання комп'ютерних засобів навчання в закладах дошкільної освіти аналізується в двох напрямках: перший – має відношення до впровадження у педагогіку дошкільної освіти методичних основ, їх застосування, розроблення структури занять, рекомендацій щодо санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, проблем безпеки з організації комп'ютерно-ігрового комплексу в дошкільних навчальних закладах; другий напрям досліджень прояснює усебічний розвиток дітей в комп'ютерно зорієнтованому ігровому середовищі [12].

Комп'ютер є продуктивним засобом піднесення рівня знань, що полегшує засвоєння інформації, робить процес навчання цікавим і живим, розкриває нові перспективи для забезпечення навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу наочними засобами. Адаптація дошкільника до життєдіяльності в інформаційному суспільстві відбувається саме за допомогою комп'ютера. Наразі підготовка дитини до сприйняття комп'ютерного світу є невід'ємною складовою сучасної реальності.

Дуже важливо правильно розпочати ознайомлення дитини з комп'ютером, упровадження якого в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів має безліч переваг:

- контролюється навчальна діяльність дітей;
- диференціюється педагогічний процес;
- формуються та розвиваються творчі здібності дітей;
- значно підвищується зацікавленість навчальною діяльністю;
- завдяки елементам новизни підвищується пізнавальна активність дітей.

Хотілося б зазначити, що знайомити дитину з комп'ютером потрібно у вигляді гри. Це дає змогу реалізовувати принципи різних підходів до навчання дітей старшого дошкільного віку. Використання комп'ютерно-ігрового

комплексу в системі дошкільного виховання дає можливість дітям через гру сформувати свою психологічну готовність до роботи з обчислювальною технікою у школі.

Комп'ютерно-ігровий комплекс являє собою систему методичних основ, яка несе сучасний зміст дитячої діяльності. Головні принципи: використання комп'ютера дітей старшого дошкільного віку з метою засобу виховання і розвитку творчих здібностей дитини та інтелектуальної сфери, формування її як індивідуальності [4]. Завдяки даному комплексу можливе раціональне використання комп'ютерів у дошкільних навчальних закладах та поєднання процесу освоєння персонального комп'ютера з іграми та заняттями. Властивістю його використання є паралельне застосування рухливих ігор та вправ на зняття втоми очей. З огляду на це можна сказати, що комп'ютерно-ігровий комплекс має такі компоненти: комп'ютерна зала, ігрова зала (включає навчальну зону), спортивний комплекс та кімната релаксації (зона психологічного розвантаження). За допомогою цих компонентів можливе забезпечення раціонального використання комп'ютерів у педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів; забезпечується можливість поєднувати процес освоєння персонального комп'ютера з розвивальними та рухливими іграми; додаються заняття з фізкультури та вправи на зняття втоми очей.

Більше того, варто враховувати особливості організації навчальної діяльності дітей старшого дошкільного віку. Основною методичною основою організації навчання повинно бути заняття, яке проводиться у вигляді бесіди педагога (який має відповідну підготовку) та практичної діяльності на комп'ютері. У процесі занять педагог роз'яснює значимість комп'ютера в сучасній Україні та світі, розповідає, як він використовується у різноманітних сферах життя: в науці, техніці, побуті, охороні здоров'я тощо; узагальнює та збагачує уявлення дітей про використання сучасної обчислювальної техніки. Дає тотальні відомості про сучасні інформаційні та комунікаційні методичні основи, електронну пошту, комп'ютерні мережі та Інтернет [2]. Це дає

можливість навчити дитину елементарним методичним основам роботи за комп'ютером.

Використання комп'ютера в навчально-виховному процесі дошкільної освіти є невід'ємною умовою розвитку дитини. За допомогою комп'ютерних програмно-педагогічних засобів дитина швидше розвивається, здатна значно легше засвоювати літературу, українську та іноземні мови, навчитися розв'язувати задачі. За допомогою комп'ютера у дітей старшого дошкільного віку формуються вміння розпізнавати, розрізняти, називати форму, розмір, колір предметів, вони ознайомлюються з кількісними співвідношеннями, числом, цифрою, з просторовими поняттями. Використання комп'ютерних програмно-педагогічних засобів розширює і уточнює уявлення дитини про навколишній світ, розвиває мислення, уяву, мовлення, збагачує словниковий запас тощо.

Але все ж таки, варто відзначити, що в наш час комп'ютерні програмно-педагогічні засоби у дошкільній освіті мають недостатнє використання через ряд причин:

- недостатня забезпеченість дошкільних навчальних закладів кількістю засобів для навчання (комп'ютерів);
- несумісність комп'ютерних навчальних ігор програмам навчання і виховання дітей дошкільного віку, через те, що вони в основному створені для учнів початкової школи;
- спрямованість програм на застосування в домашніх умовах, і саме тому, має місце така проблема, як забезпечення методичними основами, створеними з метою застосування вихователями на заняттях в умовах дошкільного навчального закладу;
- незначний рівень можливостей вихователів (а іноді і взагалі абсолютна його відсутність, що стосується дошкільних навчальних закладів, які розташовані в сільській місцевості) до сьогочасних інформаційних програм, мережі Internet;

- мізерний рівень досвіду вихователів з роботою за комп'ютером.

Водночас, у якості системного недоліку варто відзначити, що навчальні комп'ютерні програми створюють програмісти та дизайнери, а не методисти та педагоги, тому на сьогоднішній день недостатній науково-методичний супровід цих програм, а якщо він і є, то навряд чи опирається на особливості і можливості тих визначених методичних основ, які вважають за доцільне використовувати розробники, аніж на цілісні освітні концепції. Це дає змогу зробити висновок, що визначальним мотивом недостатнього впровадження комп'ютерних технологій навчання в практику дошкільних навчальних закладів є мала кількість комп'ютерних програмно-педагогічних засобів.

Хотілося б додати, що низький рівень інформаційної культури вихователів є важливим фактором, що має негативний вплив на комп'ютеризацію дошкільних навчальних закладів. Це можна пояснити тим, що в сьогоденні ще не має методичних основ формування інформатичної компетенції дітей старшого дошкільного віку та незмога організувати в межах дошкільних навчальних закладів повноцінний комп'ютерно-ігровий комплекс. До того ж, більша частина батьків, не має відповідної обізнаності в можливостях інформаційно-комунікаційних технологій, заперечують застосування комп'ютерів для розвитку та навчання своїх дітей.

Таким чином, упровадження комп'ютера в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів є досить ефективним, коли поєднується сукупність певних вимог:

- існування комп'ютерно-ігрового комплексу з абсолютною укомплектованістю;
- висока технічна характеристика комп'ютерів, за якими працюють діти;
- належний рівень обізнаності педагогів з питань інформаційних технологій;
- компетентність вихователів у роботі з методичними основами;

- первинна кваліфікаційна підготовка дітей старшого дошкільного віку до роботи за комп'ютером;
- сформованість у дітей старшого дошкільного віку основ комп'ютерної та інформаційної грамотності;
- додержання санітарно-гігієнічних норм;
- правильне планування заняття, розрахунок ергономії часу за рахунок використання програмно-педагогічного засобу;
- застосування різних типів програмно-педагогічних засобів на всіх видах занять та сферах життєдіяльності дитини;
- взаємопоміч вихователів і батьків з питання формування інформатичної сфери дітей старшого дошкільного віку.

У сучасних закладах дошкільної освіти потрібно не тільки впроваджувати ознайомлення дітей з комп'ютером, а й забезпечувати формування навичок безечної роботи в мережі Інтернет. В наш час для того, щоб комп'ютер був можливістю вдосконалення у дітей творчого мислення та реального сприманяття навколишнього середовища для роботи у закладах дошкільної освіти має бути в наявності комп'ютерна техніка, спрямована на задоволення потреб навчального процесу та виховної роботи. За допомогою комп'ютерної техніки вихователі знаходять, визначають значення, відсортовують, порівнюють та реквізують, застосують на практиці потрібну інформацію.

У освітньому процесі відкриваються широкі перспективи в роботі з дітьми старшого дошкільного віку завдяки використанню мережі Інтернет. Сутність значення цього напрямку роботи з дітьми зумовлена першістю завданням освіти, що має на меті забезпечення подальшого становлення особистості дитини, розвитку її розумових здібностей, насамперед – у навчанні дітей творчо і самостійно мислити, не боятися висловити свою думку.

Формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет в дошкільному закладі дає початок певним умовам для:

- розвитку у дітей старшого дошкільного віку здібностей орієнтуватися в потоках інформації, що надходить з навколишнього світу;
- оволодіння практичними засобами роботи з інформацією на рівні наявних перспектив ;
- генерування здатності робити взаємний обмін інформацією за допомогою модерних технічних прийомів, що сприятиме досягненню успіху в будь-якій діяльності в сучасному інформаційному суспільстві.

З застосуванням Інтернету в освітньому процесі виникають нові методичні основи збільшення його наповнення змістом, а саме, підручна інформація стає більш доступною для сприйняття дошкільниками. Інтернет дає спроможність підвищити інтерактивну платформу освітньої системи в дошкільних закладах, перейти від пояснювально-ілюстративного способу навчання до діяльнісного, за якого дитина стає діяльним індивідумом, а не інертним об'єктом педагогічної дії. Саме тому навчання дітей старшого дошкільного віку із використанням апаратних комплексів стає більш якіснішим, виявляє інтерес і резонансність, слугує поштовхом для усвідомленого засвоєння знань та формування мотивації до навчання, а головне – допомагає адаптувати дітей до життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Одним з лідируючих шляхів діяльності дошкільних навчальних закладів є виявлення та розвиток методичних основ для навчання дітей старшого дошкільного віку із застосуванням комп'ютера та формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.

Сьогочасне становище піднесення інформаційної спільноти сприяє продуктивному застосуванню Інтернет-технологій в усіх осередках освітньої галузі. Рентабельність дошкільної освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства.

Зважаючи на величезний позитивний потенціал розвитку Інтернет-технологій, слід пам'ятати, що вони ніколи не зможуть та й не повинні замінити живе спілкування дорослого з дитиною.

Тільки чітке всестороннє проектування, постійна співпраця з дітьми, навчання персоналу і повсякденний контроль за введенням комп'ютерних інновацій в навчальний процес дає спроможність дошкільним навчальним закладам тримати інформаційну хвилю.

З огляду на те, що дошкільники багато часу проводять в мережі, живуть і розвиваються в інформаційному полі, актуальним стає питання впровадження нових інноваційних та інформаційних методичних основ навчання та формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.

Нині, перед вихователями з'явилося важливе питання застосування комп'ютера для демонстрації мультимедійних презентацій на заняттях, батьківських зборах, святах та розвагах, створення наочних посібників для індивідуальної роботи з дітьми.

За свідченням результатів, які підсумували ЮНЕСКО, коли Людина слухає, вона запам'ятовує 20 % мовної інформації, коли дивиться – 30% видимої інформації, коли бачить і слухає – більше 50% усієї інформації.

Таким чином, фундаментальність застосування в освітньому процесі дітей дошкільного віку мультимедійних технологій беззаперечно впливає на різні органи чуття.

Використання комп'ютерних технологій повинно бути в дошкільній освіті, адже вони допомагають формувати пізнавальну компетентність дошкільників та дають змогу продемонструвати складні об'єкти вивчення, які важко пояснити вербальними засобами. Інтернет дає змогу «вийти» за рамки навчального осередка на занятті; зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, можливість продемонструвати різноманітні ситуації і зміни в доквіллі.

Мультиплікаційні фільми серед усіх медіатехнологій, безумовно, залишаються найпопулярнішими. Вони дають дитині можливість не лише

відволіктись на деякий час, а й різносторонньо розвиватись. Спеціалісти виділяють декілька методичних основ формування в дітей соціальних установок і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, а саме:

- інформування – активізація знань дітей про довкілля, формування вихідних понять про добро і зло, уявлення про хорошу і погану поведінку;
- ідентифікація – опанування соціальних інсталяцій і цінностей методом порівняння себе з персонажами мультфільмів;
- імітація – повторення манер та поведінки, копіювання мультиплікаційних героїв .

В цілому, перегляд мультфільму є досить обтяжливим і некомпетентним способом розвитку в дітей старшого дошкільного розвитку мовної діяльності. Перегляд усього мультфільму сприяє тому, що непереглянутий сюжет пристосовується до заняття з дітьми, а заняття скоординовується до діяльності над фільмом.

Вибір казки та правильне трактування її сюжету залежить тільки від дорослого. Вихователь повинен обмірковувати та передбачати певні ситуації завчасно, для того, щоб переформувати спілкування у взаємний зв'язок вихователя з дітьми. За наслідком чого відбувається не тільки вивчення та запам'ятовування нових слів, а й формується діалог між дитиною та героєм, у неї з'являється зацікавленість до спілкування із цим персонажем. Викликає інтерес форма залучення дітей до діалогу та монологу, а саме, обговорення змісту мультфільму.

Змістом мультфільмів є звичайні ситуації, в яких опиняються діти в повсякденному житті, у ході спілкування з іншими людьми. Вони дають уявлення про соціальні норми, формують у дітей правила поведінки, дають змогу дітям отримати певні знання, наприклад можна вивчити кольори, геометричні фігури, навчитися рахувати та запам'ятовувати.

Методика використання відеофрагментів мультфільмів структурно поділені на такі позиції:

- пропедевтична;
- переглядова;
- рефлексивна.

Кожна позиція пропонує дітям специфічні завдання, вирішення яких вимагає від них суттєвої концентрації уваги.

Підготовча (пропедевтична) позиція визначає включення дітей у систему подій. Налаштовуючи дітей на перегляд, слід провести коротку бесіду відповідного змісту і лексичну роботу. Особливо важливо зупинитися на ознайомленні з новими словами, якщо такі зустрічаються.

Працюючи над сюжетним матеріалом дорослому слід пам'ятати про психологічні положення, які допоможуть перетворити сприйняття в цілеспрямований процес підбору фактів, їх сортування та оцінювання. Внаслідок цього перед початком перегляду мультфільму вихователь має чітко пояснити мету перегляду.

Демонстрація мультфільму може тривати до 10 хвилин. Після перегляду доречно коротко описати зміст переглянутого матеріалу або ж можна всім разом обговорити значення мультфільму – до 5 хвилин. Також не зашкодить застосувати кілька типів мовленнєвої роботи за сюжетом: перевірка запам'ятовування вивчених нових слів та їх повторення, підбір синонімів та складання речень з цими словами.

На наступному занятті варто провести роботу з мікросюжетом мультфільму, застосовуючи при цьому різні методичні основи, зокрема:

- усні пояснення різноманітних ситуацій;
- коментування;
- повторення сюжету та його дубляж;
- частковий опис дії і ситуації;
- використання контекстуальних синонімів;

- пригадування пісень, загадок, прислів'їв;
- формулювання визначних і смішних ситуацій тощо.

Завершальна позиція дає змогу розвивати мовлення кожної дитини на основі максимального залучення до обговорення сюжету. Задля цього дітям можна запропонувати задати вихователю запитання за змістом сюжету. Результативним для вдосконалення мовлення є методичний прийом, при якому співставляють декілька кіноверсій того самого літературного твору. При цьому можна використовувати мультфільми, зняті у різні періоди.

У мультфільмах нашого часу є не лише переваги, а й недоліки, які мають не досить позитивний вплив на формування психіки дітей, зокрема:

- невідповідне дійсності формування інстинкту самозбереження, несвідоме спонування дитини до суїциду; перебір насильства на екрані. Головний герой — агресивний і здатний ображати оточуючих. Наслідком цього може стати те, що дошкільники самі стають агресивними та ображають інших;
- надання жінці чоловічих рис характеру й навпаки, що може бути помічено в одязі, поведінці й вчинках персонажа;
- абсолютна безвідповідальність – поганий вчинок персонажа не засуджуються, а інколи навпаки прославляються, через що у дітей може утворитися поняття вседозволеності;
- відсутня чітка межа між добром і злом – навіть добрий персонаж здатний на погані вчинки задля досягнення мети.

Беручи до уваги вікові особливості дітей старшого дошкільного віку, можна сказати, що вони не можуть ставити великі вимоги щодо побаченого, тому вибирати мультфільм для перегляду потрібно з погляду його користі для використання як способу навчання і розвитку мовлення. Перегляд мультфільму повинен передбачати формування у дітей таких методичних основ:

- організація й усвідомлення отриманої інформації;

- спостереження, класифікація, відбір головного;
- аналізування отриманої інформації;
- усне висловлення думки щодо побаченого.

Комп'ютер є інструментом для обробки інформації, потужним технічним засобом навчання і відіграє важливу роль незамінного помічника у вихованні дітей старшого дошкільного віку.

На думку психологів, чим раніше дитина ознайомиться з комп'ютером, тим менше буде перешкод та недорозумінь між нею та технікою. Безперечно, діти цікавляться комп'ютером, як будь-якою новою іграшкою, і частіше за все вони й сприймають його як іграшку.

Комп'ютер є дійовим засобом навчання, що полегшує отримання та засвоєння знань, робить процес навчання живим і цікавим, відкриває нові можливості для забезпечення навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу наочними засобами. Адаптація дошкільника до життєдіяльності в інформаційному суспільстві відбувається саме з допомогою комп'ютера. Він допомагає підготувати дитину до сприйняття комп'ютерного світу як невід'ємної складової сучасної реальності. Але багато науковців (О. Бовть, І. Кіндрат, К. Крутій, О. Петрунко, Ю. Семеняко, О. Янкович та ін.) відобразили негативний вплив сучасних медіа на розвиток дитини. Зокрема, Ю. Семеняко [15], здійснивши комплексне дослідження впливу медіа на всі складники здоров'я дитини дошкільного віку (фізичне, психічне, соціальне й духовне), визначила що комп'ютер впливає на погіршення кожного з компонентів здоров'я. На думку вченої, особливої уваги вимагає дослідження впливу комп'ютера на фізичне здоров'я, оскільки у дітей старшого дошкільного віку відбувається розвиток систем дитячого організму.

Ю. Семеняко, спираючись на праці І. Кіндрат [21], звернула увагу на те, що «тривала робота за комп'ютером негативно позначається на багатьох функціях дитячого організму: нервовій діяльності, ендокринній, імунній та репродуктивній системах, органах зору й кістково-м'язовому апараті, тому

недотримання санітарних норм використання комп'ютера може стати причиною: загального нездужання (сонливість або, навпаки, безсоння, швидка втомлюваність, головний біль, біль у ногах, зап'ястках, шії, спині та ін.); захворювань органів зору (швидка стомлюваність, свербіння, сльозливість, порушення візуального сприйняття на дальній та близькій відстанях); погіршення зосередженості та працездатності; захворювань опорно-рухового апарату (розвиток патологічних викривлень хребта, остеохондроз, зміщення або деформація міжхребцевих дисків та ін.); захворювань рук; гіподинамії» [21, с. 97].

За дослідженнями Британських вчених у дітей у віці від 2 до 5 років було доведено існування прямого зв'язку між використанням дитиною аудіовізуальних медіа і погіршенням комунікативних здібностей. Однобічність контакту з комп'ютером (телевізором, планшетом) призводить до того, що дитині стає важко спілкуватися з однолітками й дорослими, вона набагато пізніше від своїх ровесників починає розмовляти.

Оскільки в останні десятиріччя з'явився новий психоактивний чинник, від якого виникає залежність, – інтернет, учені приділяють цій залежності інтенсивну увагу в своїх дослідженнях, описуючи певні хвилювання. Зокрема, О. Петрунко зазначає, що «у дітей спостерігається зниження критичності через велику кількість недостовірної інформації; втеча від реального життя у віртуальний світ, втрата відчуття Я-реального; відбувається затримка розвитку всіх психічних процесів». На основі бесід з дітьми 5–6 років Ю. Семеняко з'ясувала, що 60–65% з опитаних (причому не лише хлопчики, а й дівчатка) «захоплюються комп'ютерними іграми деструктивного змісту («Бетмен», «Трансформери», різноманітні «стрілялки»); окремі діти зазначили, що їх не лякає в іграх вигляд крові та вбивства («просто вбили – і все»). Жорстокі комп'ютерні ігри формують відповідні характери» [22, с. 88].

Як показують дослідження психологів та медиків, надмірне використання комп'ютера може мати негативні наслідки. Зокрема, психолог В. Абраменкова стверджує, що:

1. Перевага візуальної інформації теле-, відео-і комп'ютерного екрана, який безсумнівно спотворює зображення предметів, зумовлює порушення сенсорної системи дитини, деформує процес сприйняття нею довкілля та формує понятійне мислення, що перебуває на стадії становлення.

2. У дитини формується психологічна залежність від екрана, що внаслідок може призвести до відчуження від живого спілкування з іншими людьми, до звуження сфери спільної діяльності дитини і дорослих.

3. Екран повністю стає заміником традиційної дитячої гри та колективної гри з однолітками, яка є необхідною умовою психічного та соціального розвитку дитини.

4. Екранні образи, володіючи властивістю залишатися на певний час у свідомості дитини, із джерела інформації перетворюються на джерело трансформації картини світу сучасної дитини. Це може призвести до переоцінки традиційної системи цінностей та образу життя.

5. Екран для сучасної дитини може стати її конструктором, агресивно програмує стиль життя і систему цінностей [5].

Робота по запровадженню інформаційних технологій на основі ідеї збагачення дитячої діяльності і самого педагогічного процесу дає результати тоді, коли медіа входить у життя дитини через гру, конструювання, художню та інші види діяльності, за умови розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо комп'ютерно зорієнтованих засобів розвитку дитини [10].

Медіа не лише негативно впливають на фізичне, психічне здоров'я дітей, а й на формування їхніх виховних цінностей, зразків поведінки, що висвітлює К. Крутій. Науковець зазначає: «На превеликий жаль, низка мультиплікаційних фільмів і серіалів відверто пропагує антисоціальну поведінку, неповагу, цинізм, жорстокість до людей, дискредитує статус дорослих, спонукає до здійснення протиправних дій тощо. Мультфільм як

аудіовізуальний медіатекст, залишаючись ефективним для вирішення багатьох освітніх завдань, сьогодні є знаряддям маніпуляцій свідомістю дітей дошкільного віку» [24, с. 87].

Отже, для застосування комп'ютера в умовах дошкільного навчального закладу потрібно звертати увагу не лише на позитивні, а й на негативні чинники процесу комп'ютеризації.

Запровадження інформаційних технологій на основі ідеї розвитку дітей зможе дати результати тільки тоді, коли комп'ютер буде входити у життя дитини через гру, конструювання, художню та інші види діяльності, за умови розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо комп'ютерно зорієнтованих засобів розвитку дитини.

Для дітей старшого дошкільного віку є безліч навчальних комп'ютерних програм для навчання читання, рахування, математичного мислення та для загального розвитку дітей (розвиток уяви, уваги, мислення, логіки). Це такі програми як: «Вчимось рахувати», «Десять мавпочок», «Плоскі фігури» та інші. Вони створені за допомогою флеш-анімації, із зручною системою управління та ігровим сюжетом. Такі ігри формують у дітей навички з математики, логічного читання та письма, розвивають мислення, увагу, уяву.

Придатними є ігри, які створені на основі казкових сюжетів. Наприклад, гра «Математика з Алладіном» допомагає розвивати кмітливість та зорову пам'ять, «Алі-Баба та сорок розбійників» - спритність, кмітливість, просторове мислення. Програма «Арт-студія» вчить основам малювання, «В гостині в матусі Гусині» - читанню, логічному мисленню.

Комп'ютерні ігри, що використовуються в роботі з дітьми старшого дошкільного віку умовно можна поділити на підгрупи:

1. *розвиваючі комп'ютерні ігри* (націлені на формування розумових здібностей, а також мислення, уваги, пам'яті);
2. *навчальні комп'ютерні ігри* (ознайомлюють дитину з основами математичних понять, дидактичних уявлень, навчають грамоті та читанню);

3. *ігри – квести* (гра, в якій дитина повинна дійти до усвідомлення цілі і способу дій, інакше кажучи віднайти ключ до розв'язання завдань);

4. *ігри – забави* (не мають на меті розвиток дитини, однак вони дають можливість дитині розважитись);

5. *комп'ютерні діагностуючі ігри* (підвищують рівень знань та здібностей дитини).

Ігри на комп'ютері не здатні ніяким чином замінити звичайних ігор і занять, а являються тільки їх доповненням, входять до структури занять, збагачуючи при цьому педагогічний процес сучасними перспективами. До того ж вони мають значний вплив на формування свідомості дитини, вчать її вирішувати проблеми силовими методами, викликають тривожність, жорстокість, дратливість, емоційну неврівноваженість.

Перед тим, як запропонувати дитині пограти в комп'ютерні ігри, незалежно від того, з навчальною чи розважальною метою вони використовуються, необхідно залучати їх до ігор зі звичайними іграшками. Вміння дітей грати звичайними іграшками має вплив на результативність вивчення правил комп'ютерної гри.

Залучати дітей до комп'ютерних ігор доречно у ході персональної роботи та під час занять підгрупами. Це дає можливість вихователю заздалегідь підготуватися до навчально-пізнавальних занять за новою темою або ж спосіб закріпити знання з раніше вивченої теми, а дітям — отримати певні знання у цікавій формі.

Сьогодні комп'ютер посідає важливе місце в освітньому процесі, він є способом сприйняття навчальної діяльності дітей старшого дошкільного віку і розвитку їхніх життєвих компетентностей.

Комп'ютер як механізм формує у дітей теоретичне мислення, розвиває здатність свідомо вибирати систему дій та працювати індивідуально. Комп'ютер як засіб розвитку особистісних якостей, які в подальшому сприятимуть розвитку потенціалу особистості дитини та дадуть їй можливість почуватися обізнаною.

Використання мережі Інтернет формує навички для:

- формування у дітей задатки до орієнтування в інформаційних напрямках оточуючого середовища;
- оволодіння методичними основами роботи з інформацією на рівні вікових можливостей;
- формування здатності ділитися інформацією за допомогою сучасних технічних засобів, що допомагатиме досягненню мети в усіх галузях в сучасному інформаційному суспільстві.

Завдяки мережі в освітньому процесі навчальна інформація стає доступнішою для сприймання дошкільниками.

Інтернет дає можливість вдосконалювати освітню систему в дошкільних навчальних закладах, завдяки якому навчання дітей дошкільного віку із застосуванням мережі стає ефективнішим, якіснішим, цікавішим, сприяє усвідомленому засвоєнню знань та формуванню бажання навчатися, а головне – допомагає дітям адаптуватися до життя в інформаційному суспільстві.

Доречність застосування Інтернету в сучасній дошкільній освіті зумовлена складністю вивчення об'єктів, які важко продемонструвати тільки за допомогою вербальних засобів. Інтернет дає можливість зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, відтворювати будь-які ситуації та процеси в докільці. Інтернет є одним з найперспективніших і найпопулярніших напрямів інформатизації дошкільної освіти. Він має на меті утворення продукту, при якому можна використовувати звук, відео, анімацію та інші візуальні ефекти.

Протягом декількох років французькі фахівці проводили дослідження щодо застосування мережі Інтернет в освіті дітей старшого дошкільного віку, які показали, що мультимедійний спосіб подання інформації сприяє:

- ґрунтовнішому засвоєнню дітьми понять;

- швидшому формуванню вмінь адаптуватися у просторі;
- поліпшенню ефективності пам'яті;
- опануванню вміння читати;
- ініціативному збільшенню словникового запасу;
- розвитку дрібної моторики рук;
- генеруванню координації рухів очей;
- підвищенню концентрації уваги;
- розвитку мислення;
- збагаченню уяви та прояву нових творчих здібностей.

Як показують дослідження французьких науковців, комп'ютер допомагає дітям вчитися планувати та вибудовувати логіку елементів конкретних подій. Діти починають думати, перш ніж робити. Це є значущим етапом у розвитку та опануванні методичних основ теоретичного мислення дітей старшого дошкільного віку.

Дослідники стверджують, що навчальна функція є однією з найважливіших характеристик комп'ютера. Комп'ютерні технології дають поштовх до передумов засвоєння дошкільниками одиничного поняття загального уявлення про схожі предмети або ситуації. Таким чином, внаслідок цього у дитини виникають суттєві дії мисленнєвого апарату, як підсумок та систематизація предметів за певними ознаками. Комп'ютерні технології підвищують рівень здатності дошкільників до застосування набутих методичних основ. Діти старшого дошкільного віку позитивно ставляться до занять з використанням комп'ютера. Це дає їм гарний настрій та формує здатність дитини знаходити максимальну кількість простих рішень у різних життєвих ситуаціях.

У процесі дослідно-експериментальної роботи ми дійшли висновку, що не варто використовувати мультимедійні технології на кожному занятті, оскільки при підготовці й організації таких занять вихователю та дітям потрібно докласти більше інтелектуальних і емоційних зусиль, ніж за

звичайної підготовки [5]. До того ж при частому використанні комп'ютера діти втрачають особливий інтерес до таких занять.

Попри те, що інформаційно-комунікаційні технології мають колосальний позитивний освітній потенціал, вони не можуть замінити живого спілкування вихователя з дітьми.

Досвід використання комп'ютера в освітньому процесі дошкільного навчального закладу свідчать, що інформаційно-комунікаційні мультимедійні засоби навчання дають такі можливості:

- підвищення інформативності різноманітних форм роботи з дітьми;
- стимуляція мотивації до навчання;
- поліпшення наочності навчання;
- закріплення найскладніших моментів пізнавального процесу;
- реалізація доступності сприйняття інформації;
- зосередження уваги дітей внаслідок використання показу слайдів, анімації та звукового ефекту;
- перегляд матеріалів з попередніх занять;
- створення для дітей та вихователів психологічно комфортних умови роботи у процесі пізнавальної діяльності;
- удосконалення процесу навчання;
- позбавлення педагогів від рутинної ручної роботи;
- збільшення продуктивності процесу навчання;
- підвищення рівня кваліфікації вихователів;
- дослідження рівня психолого-педагогічної статистики батьків;
- створення ініціативної, практичної систематичної підтримки виховання в родині, через використання інформаційно – комп'ютерних методичних основ;

- гарантування ініціативності дорослих у освітньо-виховному процесі дошкільних навчальних закладів;
- збільшення рівня освіченості батьків.

Підсумувавши вище сказане, доцільно зробити логічний підсумок того, що використання комп'ютера в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів допустиме не тільки за існування комп'ютерної техніки, організації робочого місця дитини, достатнього рівня інформаційної культури педагогів та батьків, а й наявності програмно-педагогічних засобів або можливості проектування та розробки педагогами власних комп'ютерних програм.

Подальші наукові розвідки спрямовуємо на дослідження проблеми формування інформатичної компетенції дітей дошкільного віку та інформаційної культури педагогів і батьків.

Висновки до першого розділу

Відповідно до завдань магістерської роботи, в першому розділі здійснено аналіз теоретичних джерел стосовно умов використання мережі Інтернет старшими дошкільниками як психолого-педагогічної та соціальної проблеми; розглянуто значення освітнього процесу у формуванні навичок безпечної роботи в мережі Інтернет старших дошкільників; охарактеризовано умови застосування комп'ютера у навчально-виховній роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

Аналіз наукових джерел дав змогу констатувати, що на сьогодні проведено ряд загальних спостережень у країнах Європи та в Україні, з наміром розпізнання найпоширеніших загроз, серед яких безконтрольне користування дітьми ресурсами мережі Інтернет, а особливо дітьми старшого дошкільного віку.

Під безпечною роботою у мережі Інтернет будемо розуміти таку роботу при якій користувач володіє необхідними знаннями та навичками які дозволяють працювати у всесвітній мережі не завдаючи нікому шкоди і не спричиняючи матеріальних та моральних збитків.

Проведений аналіз основних типів загроз, що можуть виникнути під час роботи у мережі Інтернет дозволяє поділити їх на три групи, які стосуються:

- особистої безпеки людини;
- безпеки оточуючих людей;
- загрози витоку персональної інформації.

Сучасні інформаційні та Інтернет-технології дозволяють допомогти дітям засвоїти певний матеріал, допомогти дітям досягнути певного інтелектуального рівня розвитку, розвинути позитивні емоційні реакції, стимулювати у дітей старшого дошкільного віку цікавість і прагнення досягати поставленої мети.

Знайомство з мережею Інтернет у процесі навчання та виховної роботи дітей старшого дошкільного віку передбачає застосування різноманітних методичних основ, серед яких можна виділити розповідь вихователя, перегляд

і обговорення мультиплікаційного фільму або сюжету з сайту «Онляндія – безпека дітей в Інтернеті», участь разом з батьками у вікторинах проекту відповідального батьківства «Медіапазли»

У цілому робота за комп'ютером спонукає до розвитку інтелектуальних та внутрішніх якостей дітей старшого дошкільного віку. Сприяє вихованню інформаційної культури, дисциплінованості, акуратності, бережного ставлення до оточуючого середовища. Використання Інтернет-технологій у освіті є одним з найбільш перспективних шляхів розвитку освітнього процесу.

Розділ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА

МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ РОБОТИ

В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Формування безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку в мережі Інтернет.

Мережа Інтернет, певна річ, має свою історію розвитку, але тільки в останні кілька років спостерігається гігантське його зростання. В наш час Інтернет є величезним неорганізованим зібранням медійних документів, які у цілому мають певні зв'язки з базами даних, сторінками, звуковими файлами тощо.

У процесі розвитку мережі з'явилася проблема правового захисту інформаційної безпеки кожного громадянина і держави в цілому, обов'язковим компонентом якої є інформаційна безпека підростаючого покоління. Водночас загальний обіг інформації керується декількома видами суспільних засад, головними серед яких є: правові та моральні. Проте, якщо раніше законоправний рух інформації був найважливішою частиною загального обігу інформації, то в наш час має суттєве значення нагальної потреби збільшення кола інформаційно-комунікативних відносин, що мають співпадати з правовим регулюванням. Надзвичайно важливо, щоб до проблеми правового регулювання інформаційного обігу та комунікації у всесвітній мережі Інтернет долучалися діти, починаючи від старшого дошкільного віку.

Варто відзначити, що проблематичне забезпечення результативності правового регулювання мережі Інтернет не стільки полягає у відсутності узгодженого або систематизованого законодавства, що дисциплінує певні види відносин у Всесвітній мережі, скільки в зовнішніх особливостях та закономірностях роботи самого Інтернету, які насправді дають змогу всім

бажаючим анонімно виконувати будь-які дії в мережі загального користування. Насправді ж притягнути до юридичної відповідальності правопорушників у мережі Інтернет майже неможливо. І саме через це правопорушники мають неосяжну свободу дій, яку в наш час можна помітити у нереальному інтернет-просторі.

Беручи до уваги те, що кожна дитина є досить вразливою, має не зовсім сформовану свідомість, а отже, набагато частіше за дорослих страждає від зі сторони певних інформаційних джерел. В теперішніх умовах необхідно пильно стежити за проблемою захисту дітей від інформації, яка може заподіяти шкоду їх здоров'ю та розвитку. Через проблематичність вирішення цих питань, на сьогодні ця проблема поки що є лише об'єктом багатьох диспутів, а не реальних дій.

З цього приводу на міжнародному рівні були спроби вирішення вказаного питання. Точніше, 3 грудня 2009 року Міжпарламентська асамблея державучасниць СНД прийняла Модельний закон "Про захист дітей від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку" [30], який визначає правові та організаційні основи державної політики і міжнародного співробітництва держав-учасниць СНД у галузі гарантування інформаційної безпеки дітей з урахуванням загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, в тому числі закріплених в Конвенції ООН про права дитини та Модельному законі держав СНД "Про основні гарантії прав дитини в державі".

Визначальними, на нашу думку, принципами даного закону є узаконення 11 положень державної політики у сфері захисту дитини від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку; формулювання на світовому рівні таких понять, як: «інформаційна продукція вікових категорій», «публічне вираження насильства та жорстокості», «права дитини», «легкий доступ дитини до мережі», «призначений для дитини час», «інформаційна безпека дітей», «методичні основи, призначені для дітей», «інформація, що завдає шкоду здоров'ю та розвитку дітей», «провокаційна інформація для

дітей», «інформація, що включає в себе ненормативну лексику», «популяризація антисоціальних та прозаконних дій», «вседозволеність насильства та жорстокості», «стрімке зростання злочинів» тощо; фіксування критеріїв класифікації інформаційних методичних основ для відповідної вікової категорії дітей; закріплення допоміжних вимог до поширення інформації в мережі Інтернет, а також збільшення необхідності розповсюдження комп'ютерних ігор; створення умов для проведення дослідження інформаційних методичних основ з наміром розробки вікового системного упорядкування тощо.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 р. з наміром захисту морального та фізичного життя неповнолітніх забороняється [31]:

- поширення матеріалів та утягнення неповнолітніх у процес з виробництва інформації з сексуальним підтекстом, надання послуг та можливості проведення видовищних заходів з еротичним спрямуванням;

- залучення неповнолітніх до створення продукції сексуального чи еротичного спрямування та втягнення їх у проведення видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру;

- створення, зберігання, розповсюдження, купівля та продаж продукції, що містить дитячу порнографію, ввезення, вивезення, транзит через територію України, поштова пересилка такої продукції;

- вседозволеність доступу до матеріалів, які містять дитячу порнографію.

Контроль за додержанням вимог Закону України «Про захист суспільної моралі» та інших законів у сфері захисту суспільної моралі в межах своєї компетенції здійснюють Міністерство внутрішніх справ України, центральний орган виконавчої влади, що здійснює державну політику у культурній галузі, центральний орган виконавчої влади, що проводить політику в державі у кінематографічній сфері, центральний орган виконавчої влади, що здійснює державну податкову політику, державну політику в

області державної митної справи, державну політику у сфері пошуку правопорушників, Державний комітет телебачення і радіомовлення України та Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.

В. В. Василевич з метою збільшення захисту дітей від некорисної інформації в мережі Інтернет порекомендував додати зміни до Закону України «Про телекомунікації» та завбачити деякі стандарти, які б давали змогу власникам веб-сайтів нести відповідальність за розміщення інформації, яка може негативно позначитися на дітях. До того ж, вчений відзначив, що потрібно змусити власників веб-сайтів ознайомлювати своїх користувачів про неминучість індексації сайту та про методику її здійснення. Припускається, що даний прийом може бути актуальним, оскільки, зазвичай, сайти, які містять шкідливу інформацію для дітей, призначені для продажу або надання її дорослим покупцям [37].

Варто наголосити, що в останні роки в Україні та світі стали проводитися масові експерименти впливу мережі на безпеку дітей, на їхні стосунки з батьками та довколишнім осередком. Крім того, вперше кафедра превентивної роботи та соціальної політики ЮНЕСКО в Україні дослідила рівень знань українців про безпеку дітей в Інтернеті. За результатами, більша частина дітей (96 %) не знають про небезпеки, які є в мережі, трохи менше половини дітей перебувають в можливій небезпеці, через те, що постійно розміщує особисту інформацію, а кожен п'ятий неповнолітній вже був у небезпечних ситуаціях, маючи безпосередній контакт зі зловмисником [32].

Одним із найбільших мобільних операторів України було ініційовано проведення всеукраїнського соціологічного дослідження «Знання та ставлення українців до питання безпеки дітей в Інтернеті». Результати даного дослідження показали, що 76 % дорослих навіть не підозрюють, що їхні діти відвідують небезпечні сайти. Близько 28 % опитаних дітей можуть надіслати особисті фотографії незнайомим людям в Інтернеті. 17 % вже повідомляли особисту інформацію незнайомцям: адресу, телефон, графік роботи батьків [33, с. 10–11].

Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя і діти, як найактивніша та найрозвинутіша аудиторія, набагато частіше за дорослих пізнають все нове, що візуалізує мережа Інтернет. Та все ж для батьків найголовнішим завданням є створити такі умови, щоб мережа не завдавала шкоди фізичному та психічному здоров'ю дитини.

Нерідко неповнолітні стають вразливими, ведуть себе в мережі Інтернет провокаційно, без поганого умислу спонукаючи інших до вчинення незаконних діянь. Прикладом цього може бути встановлення з дитиною незаконного контакту з наміром заподіяти шкоду дитині, насилля, шахрайство, порнографія та ін. Причому, дуже часто підліток, будучи жертвою, миттєво може стати порушником.

Хотілося б сказати, що досить небезпечним для психологічного здоров'я дитини є встановлення небажаного контенту, під яким дослідники мають на увазі факти протизаконного змісту, а точніше, порнографічні, такі, що поширюють наркотики, психотропні речовини, алкоголь, тероризм, сектантство, ксенофобію, поведінку, яка суперечить суспільним нормам, насилля, агресію, суїцид, азартні ігри, шахрайство в мережі [34, с. 19].

Вивчаючи детальніше специфіку дитячого віку, варто відзначити, що у профілактичній роботі з неповнолітніми вагоме значення, перш за все, мають методичних основ педагогічного та психологічного характеру [35, с. 69].

Науковець О. Ю. Юрченко дає перелік найголовніших методичних основ, які здатні зменшити рівень провокаційної схильності дітей як у звичайному житті, так і в соціальних мережах:

- 1) відповідальність батьків за розвиток дитини з метою раннього виявлення психічних чи фізичних вад;
- 2) обов'язкове статеве виховання, виховання культури спілкування;
- 3) формування у дитини навичок поведінки в нестандартних, ситуаціях;
- 4) вивчення основ правових знань;

5) по'яснення дорослим, що їхня поведінка є прикладом та авторитетом для дитини [36, с. 336–338].

Таким чином, можна дійти висновку, що для того, щоб захистити дітей від негативного впливу Інтернету, українське суспільство має навчитися протистояти небезпекам, які чекають в інформаційному просторі, а державна політика має бути цілеспрямована на підтримку духовного та культурного розвитку дітей. Не зважаючи на те, що мережа Інтернет є досить важливою складовою сьогодення, та все ж через недостатнє правове регулювання захисту дітей від негативного впливу Інтернету, він стає зручним майданчиком для протиправної діяльності. Єдиним шляхом виправлення ситуації є якомога швидше внесення змін і доповнень у чинне законодавство.

Суспільство приділяє особливу увагу питанням безпеки дітей, які є найбільш вразливою категорією користувачів Інтернету. Міжнародні організації, уряди країн, різні фонди та комерційні структури створюють і підтримують програми, спрямовані на навчання грамотного і безпечного використання Інтернету дітьми.

Незважаючи на те, що в різних країнах світу були розроблені різноманітні програми для захисту дітей, що працюють в режимі онлайн, у нашій країні, на жаль, таких програм поки ще замало.

В Україні вже сьомий рік поспіль відзначається День безпечного Інтернету, метою якого є інформування дітей та дорослих про масштабність проблеми і спонукання до вивчення правил безпечної поведінки в мережі.

Відомо, що мотивування до формування безпечної поведінки найкраще комплектується у тому випадку, коли діти самостійно формулюють і узагальнюють ці правила. Досить результативними для вирішення цих завдань можуть бути такі методичні основи, як квест, драматизація, тренінг, практична робота. Вибір методичних основ залежить від віку, досвіду і настрою аудиторії.

До методичних основ, які розвивають мислення дитини відносяться такі форми роботи, як виконання практичних робіт – малюнків, презентацій,

відеороликів. Для дошкільного віку це малюнки олівцями чи фарбами, а діти старшого дошкільного віку можуть використовувати графічні редактори.

Для дидактичної роботи з дітьми старшого дошкільного віку пропонуємо з коментарями вихователя презентації із сайту он-ляндія про пригоди в Інтернеті.

Презентація «Безмежний ліс».

Вихователь: Діти, сьогодні ми переглянемо історію про шестирічного Миколку, який вчиться користуватися Інтернетом.

Діти, що може зробити Миколка використовуючи мережу Інтернет? Ми з вами йому повинні допомогти разом, вибравши на слайді. (рис. 2.1.)

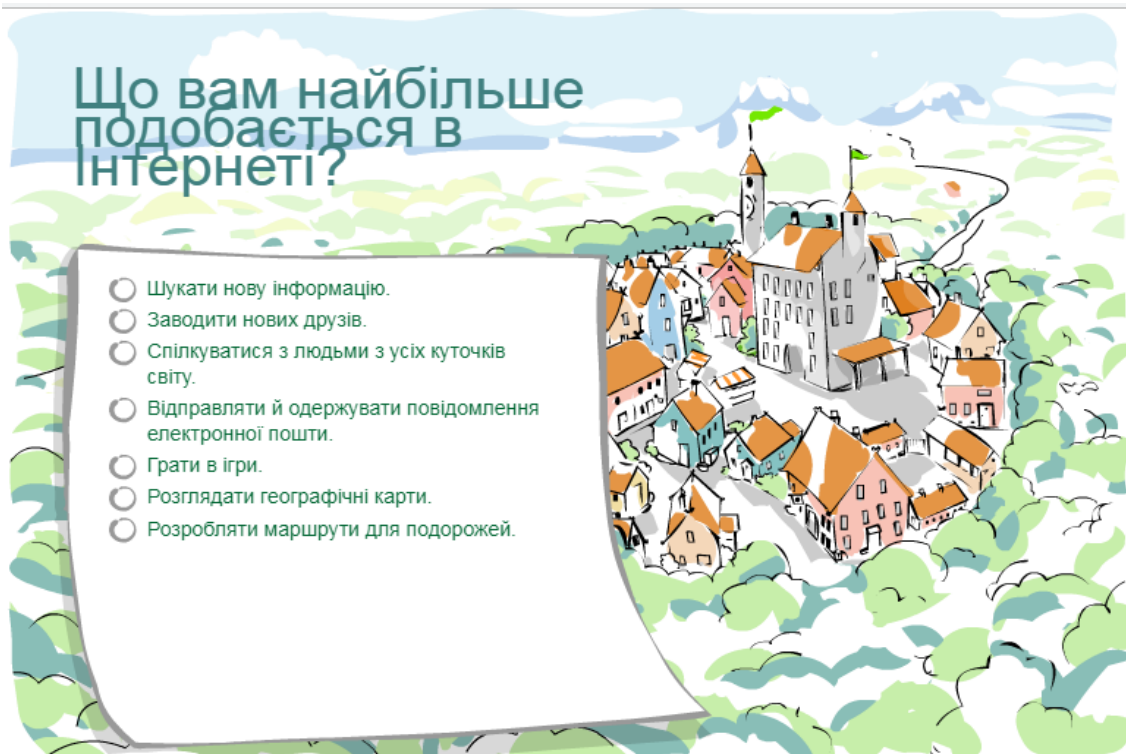


Рис. 2.1 Слайд із презентації «Безмежний ліс»

Вихователь: Продовжуємо дивовижну подорож до безмежного лісу. Миколка потрапив у дуже неприємну ситуацію. Що він має зараз зробити? Допоможемо йому разом. (рис. 2.2.)

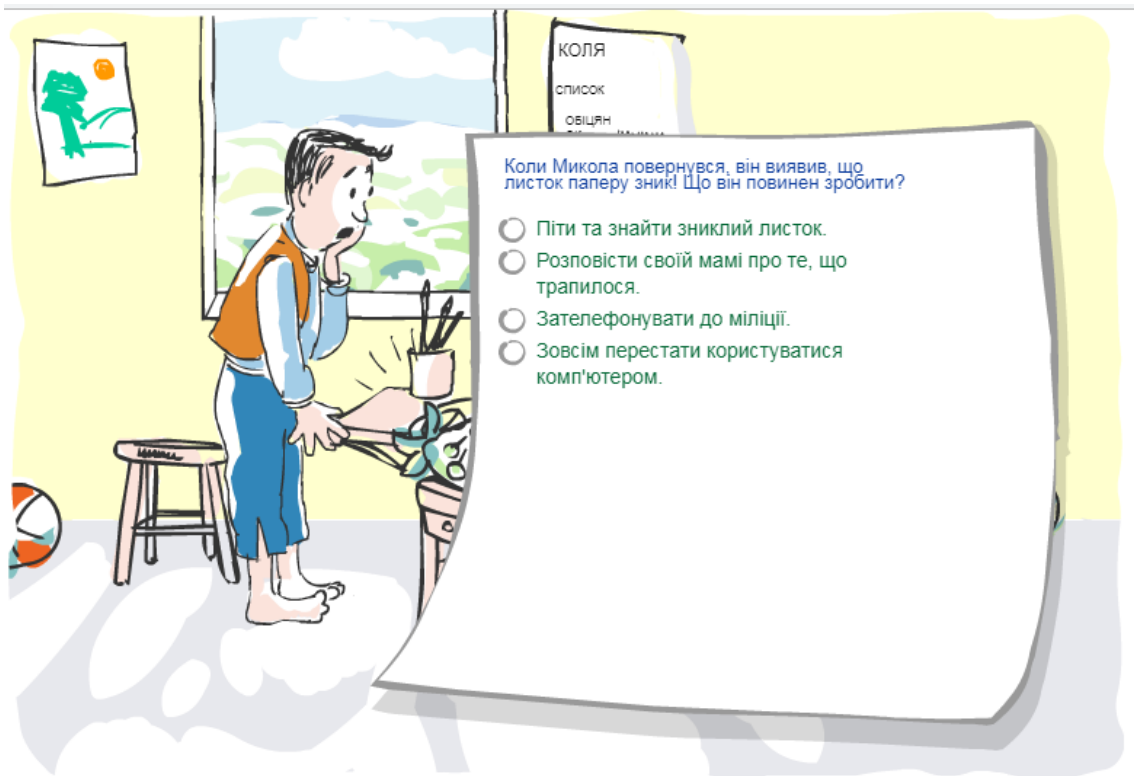


Рис. 2.2 Слайд із презентації «Безмежний ліс»

Вихователь: Миколка отримав дуже привабливу пропозицію. Що він має зараз зробити? Допоможемо йому разом. (рис. 2.3.)



Рис. 2.3 Слайд із презентації «Безмежний ліс»

Вихователь: Після неприємностей, що підстерігали Миколку в мережі, яка називається безмежним лісом, перед ним постало запитання: «Чого не можна робити в мережі Інтернет?» Допоможемо йому вибрати. (рис. 2.4.)

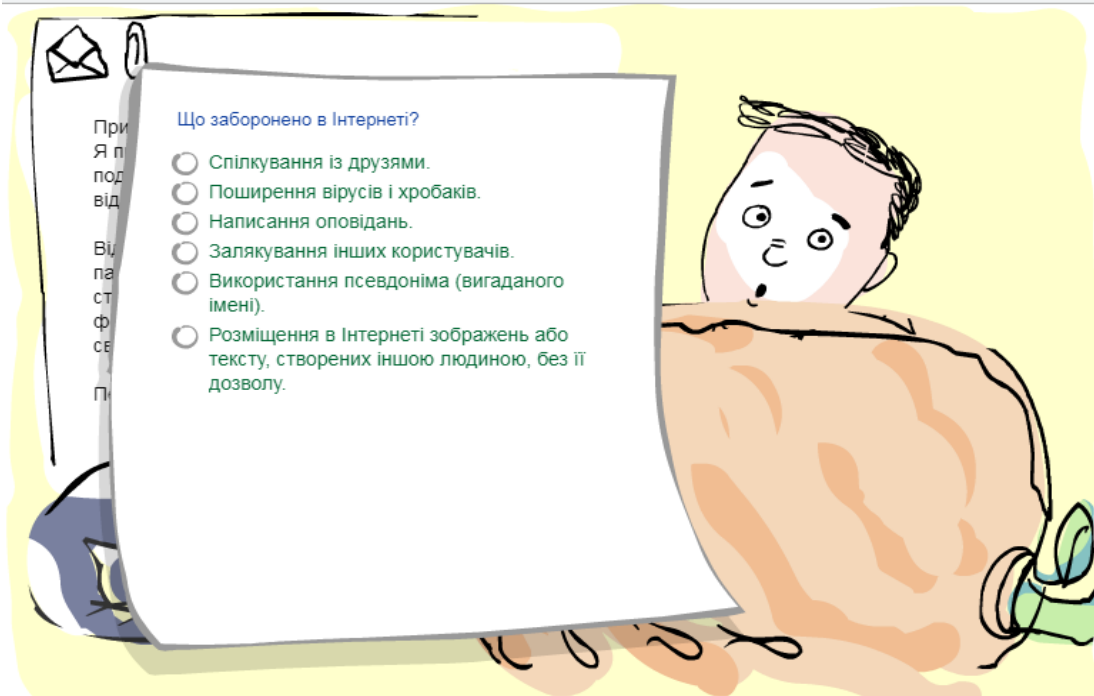


Рис. 2.4 Слайд із презентації «Безмежний ліс»

Вихователь: Миколка побачив, що подорож безмежним лісом може бути і цікавою, і небезпечною. Давайте допоможемо Миколці виробити правила при дотриманні яких йому нічого не буде страшно у мережі.

Основні правила:

1. Завжди просити дозволу у батьків перед користуванням Інтернетом.
2. Довідуватися у дорослих про щось нове, чого не розумієш в Інтернеті.
3. Повідомляти дорослих про проблеми при роботі в Інтернеті, якщо такі виникли.
4. Обговорювати з батьками, на які сайти можна заходити, а на які – ні.
5. Нікому, крім рідних, не повідомляти свій пароль.
6. Читати тільки ті повідомлення, які надійшли на електронну адресу від знайомих.
7. Не повідомляти незнайомцю особисту інформацію про своє місце проживання, свій номер телефону тощо.

8. Не відправляти фотографії своїх рідних та знайомих незнайцям.

9. Перш ніж, почати з ким товаришувати в мережі Інтернет, потрібно порадитися з дорослими.

10. Ні в якому разі не зустрічатися без дорослих з друзями по спілкуванню в Інтернеті.

Вихователь: Миколка прислухався до вас і дає вам обіцянки. Почитаємо їх. Чи відрізняються вони від правил, що виробили Ви? (Рис. 2.5)

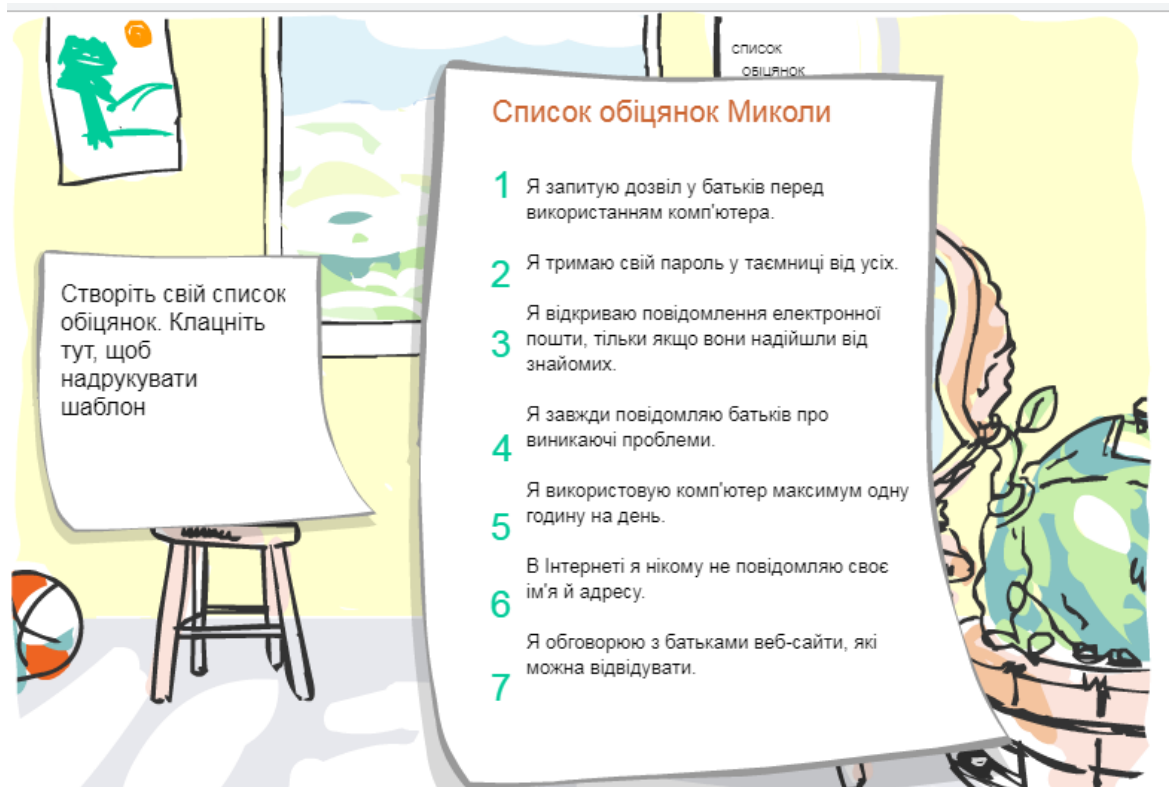


Рис. 2.5 Слайд із презентації «Безмежний ліс»

(Закінчується демонстрація презентації)

Рефлексія:

Чи сподобалася вам діти, сьогоднішня Казка?

Що вам сподобалося найбільше?

Які емоції у вас викликала подорож Миколки? Чому?

Для детальнішого ознайомлення дітей з правилами безпечної роботи в мережі Інтернет, необхідно порекомендувати разом з батьками відвідати сайт он-ляндія і переглянути презентацію «Нові друзі Ганнусі». У цій казці мова

йде про загальнодоступний характер Інтернету, правила етикету в мережі, публікацію зображень та авторські права.

Презентації з цього сайту можуть слугувати як для індивідуальної, так і для фронтальної роботи. Казки можна перечитати, переказати, обговорити, зробити театральну постановку, намалювати ілюстрації до них, написати власну казку або змінити кінцівку. Вихователь може залучити дітей пофантазувати, що було б, якщо б не було одного з героїв, або він вчинив не так, як сказано у казці.

Одним із дієвих та загальновизнаних методичних основ формування безпечної поведінки в Інтернеті є тренінг. У ході тренінгу діти мають змогу не лише дізнатися про загрози та небезпеку в мережі, а й пережити змодельовані ситуації, у чому дітям допомагає вихователь. Найголовніше, що у ході тренінгу дитина сама приймає обмірковане рішення, яке максимально дає можливість дитині розкритися, пізнати та показати самого себе. Інформація під час тренінгу обов'язково повинна підкріплюватися практичними діями. Різноманіття методичних основ, які можна використовувати у ході тренінгів, пояснюється особливостями світогляду людини. Тренінгова методика застосовується в різному віці, будь то тільки діти старшого дошкільного віку чи разом з батьками.

Для проведення тренінгів дітей з батьками рекомендуємо використати матеріали міжкафедерального проекту «Школа відповідального батьківства «Медіапазли», розробленого викладачами і студентами Сумського державного університету імені А.С. Макаренка (рис. 2.6.)

Сайт містить підбірку методичних матеріалів для спільної роботи дошкільнят і молодших школярів разом з батьками. Діти старшого дошкільного віку, частіше за все, працюють в ігровій формі, тобто малюють, вирішують прості ситуації, а батьки лише допомагають їм, а от для молодших школярів завдання будуть трішки складніші, на розвиток логіки та мислення.

що інформаційний світ навколо змінюється щохвилини, а відтак потрібно весь час розвиватися, рухатися вперед.

Школа відповідального батьківства «**Медіапзли**» спрямована на посилення відповідальності батьків за рівень своєї медіаграмотності та поширення інструментів інфо-медійної грамотності серед своїх дітей.

Форми групової роботи досить часто використовуються на батьківських зборах з метою надання батькам певного досвіду і потрібної кількості корисної інформації з використання методичних основ інформаційного середовища.

2.2 Рекомендації батькам старших дошкільників щодо організації формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет

Безсумнівно в наш час комп'ютер став для дитини незамінним другом і помічником. Активне використання мережі Інтернет і вдома, і в навчальних закладах розширює інформаційний освітній простір і дозволяє підвищенню ефективності пізнання чогось нового для дітей. Доступ дошкільнят до мережі Інтернет дає змогу дітям всебічно розвиватися. Але Інтернет є не тільки прекрасним інструментом обізнаності і розваги, але й таїть в собі реальну небезпеку. Потрібно лише знати і завжди пам'ятати, що при використанні мережі Інтернет діти можуть зіткнутися із загрозою їх власної безпеки.

Цифрове середовище, по суті, є набагато загрозовішим, ніж це є насправді. Діти сприймають свою ініціативність в мережі як гру та не розуміють кінцевих результатів, які можуть призвести до катастрофічних випадків.

Міністерство освіти і науки України досить схвильоване через непоправні ситуації, в які потрапили діти через небезпечні ігри в соціальних мережах.

На сайті МОН був створений розділ «БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ» задля активізації розвитку освідченості батьків, вихователів і вчителів. Зокрема, на сайті можна отримати консультацію від фахівців Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі щодо організації взаємодії дитини з мережею Інтернет. Також розміщені матеріали для проведення занять для різних вікових груп щодо безпечної поведінки в мережі. До того ж, у розділі є посібники, що рекомендовані Міністерством для використання батьками та педагогами щодо навчання дітей безпечному користуванню інтернетом.

На платформі цифрової грамотності ДІЯ з легкістю можна знайти освітній серіал для батьків «Безпека дітей в інтернеті» про те, як ефективно та

безпечно користуватися мережею, не завдаючи при цьому шкоди ні собі, ні іншим.

Ситуація з безпекою в Інтернеті стрімко розвивається, тому дорослі мають постійно слідкувати за появою нових тенденцій в цифровому середовищі, своєчасно реагувати на них та підвищувати рівень обізнаності вихователів, батьків, та дітей щодо потенційних ризиків.

Національна поліція за підтримки Міністерства готує лист до департаментів освіти і науки ОДА щодо необхідності привертання уваги батьків та дітей до формування навичок безпечної поведінки в мережі. Доречно відмітити, що інциденти, в які потрапляли діти, досить часто мали трагічну кінцівку. Неодноразово наслідком таких вчинків є психічний стан дитини. Достеменно в сім'ї формуються методичні основи поведінки дитини в реальному житті, і уявний світ не є винятком. Дорослим слід серйозніше ставитися до виховання і підвищення своєї обізнаності про формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет слідкувати за психічним станом дитини і за необхідності негайно звертатись за допомогою до фахівців.

Сімейна онлайн-безпека – це відповідальність кожного. По'ясніть дитині про необхідність збереження особистої інформації, адже нею можуть скористатися зловмисники. Саме тому не можна повідомляти в мережі інформацію про сім'ю, її фінансове положення, адреси помешкання і навчання, номери телефонів, коди банківських карток. Також заборонено будь-кому повідомляти паролі інтернету.

Кожна дитина має бути впевнена у тому, що вона може в будь-якій ситуації звернутися за порадою до свої батьків. Буде та проблема в житті чи в інтернеті, неважливо. Головне, щоб дитина була впевненою, що її почують та допоможуть. Дитина повинна знати, що не вся інформація та послуги в мережі безпечна, тому перш ніж завантажувати, копіювати чи встановлювати щось з інтернету, потрібно отримати на це дозвіл від дорослих.

У зв'язку з тим, що питання формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет зараз дуже актуальне, нами була розроблена пам'ятка для батьків: «Формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет»:

- Постійно відстежуйте, щоб на загальному комп'ютері не було інформації, яка непотрібна вашій дитині.
- Час від часу перечитуйте електронну пошту, не залишайте на робочому столі документи і файли у відкритому доступі, які призначені тільки для дорослих.
- Зробіть так, щоб кожен користувач у вашій родині мав свій пароль для входу в мережу.
- Старайтеся частіше чистити кошик від файлів небажаної інформації. Вчасно видаляйте недоречні матеріали дорослого змісту, щоб дитина не могла випадково їх переглянути.
- Слідкуйте за тим, щоб дитина не відвідувала небезпечні сайти та не завантажувала з них заборонені файли. Не сваріть дитину за це, а просто поясніть їй про існування сайтів, які можуть принести шкоду її психічному здоров'ю. Необхідно навчитися правильно підбирати програмне забезпечення для захисту дитини від інформаційних загроз.

Для збільшення безпеки Вашої дитини:

- Складіть список перевірених сайтів, які може відвідувати ваша дитина.
- Роз'ясніть дитині правила в поведінки в мережі Інтернет.
- Поясніть дитині, що в мережі Інтернет можуть зустрітися небезпечні незнайомці, яким ні в якому разі не можна повідомляти конфіденційну інформацію.
- Застосовуйте web-сайти, рекомендовані дітям.
- Використовуйте захисні програми батьківського контролю.
- Застосовуйте інформаційні фільтри.

- Встановіть на комп'ютері дитини програми блокування від небажаної інформації.
- Застосовуйте функції блокування нових вікон, які з'являються.
- Не допускайте можливості, щоб дитина користувалася службами миттєвого обміну повідомленнями, електронної пошти та чатів.
- Пильнуйте, щоб дитина не користувалася голосовими службами для взаємодії з друзями по іграх в мережі.
- Навчіть дитину відрізнити правду від брехні.
- Частіше цікавтесь віртуальним життям дитини і не нехуйте запитаннями, які вона ставить. Якщо не знаєте відповідей на них, спробуйте разом знайти їх в мережі Інтернет.
- Хваліть дитину, якщо вона робить все правильно, і спокійно пояснюйте, і як себе потрібно поводити і що потрібно робити, якщо вона робить помилки.

Формування безпечних правил поведінки в мережі Інтернет має співпадати з віком дитини та її психологічними особливостями. Чим молодший вік дитини, тим більше уваги слід приділяти питанню використанню мережі Інтернет. З підвищенням рівня самоконтролю дитини поступово знижується потреба в батьківському контролі.

Діти у старшому дошкільному віці мають необхідність пізнавати щось нове, виявляють самостійність, розширюють знання про навколишній світ, розвивають мовлення, мислення, пам'ять, увагу, уяву. Задаючи нескінченні питання, дитина, перш за все, хоче чути відповіді на них. Неуважне ставлення з боку дорослих може стати причиною прояву впертості, неслухняності і негативізму. Саме тому, батьки повинні приділяти своїм дітям максимум уваги, чого саме в наш час так бракує. За своїми проблемами в житті, на роботі батьки зовсім мало розмовляють зі своїми дітьми, а дитина розвивається сама по собі або ж на порадах від незнайомих.

У дітей старшого дошкільного віку формуються правила поведінки і з'являється самооцінка власних вчинків та дій оточуючих крізь призму моральних норм, що виробляються під час спілкування з дорослими. Якраз цей період є досить важливим для навчання правилам поведінки і безпеки в Мережі. При цьому не варто забувати, що, незважаючи на знання певних правил, діти можуть порушувати їх, тому необхідність батьківського контролю для дітей старшого дошкільного віку дуже висока.

Інформаційна безпека в мережі Інтернет – це стан дитини, при якому вона почуває себе захищеною; стан, при якому відсутній ризик, пов'язаний із заподіянням шкоди для здоров'я дітей.

В першу чергу, вихователі ЗДО мають розуміти, що є проблема інформаційного захисту дитини в мережі Інтернет. Батьки з ранніх років навчають дитину основам безпеки в будинку та на вулиці, як вести себе в тій чи іншій життєвій ситуації. І дуже часто вони випускають зі свого поля зору те, що в наш час, так само треба дитину вчити основам безпеки навичок в мережі Інтернет.

Дитина є абсолютно беззахисною перед потоком інформації, яку вона весь час отримує, тому нашим завданням як педагогів є вироблення критичного мислення у дітей старшого дошкільного віку.

З батьками потрібно досить часто проводити пояснювальну роботу, тому що без розуміння дорослими цієї проблеми дуже складно її позбутися силами педагогічного колективу ЗДО. Форми роботи з батьками можуть бути досить різноманітними:

- Виступи на батьківських зборах;
- Індивідуальні бесіди;
- Інформація на сайті ЗДО.

Можемо зазначити, що лише комплексне вирішення поставленого завдання з боку ЗДО і з боку родини можна значно скоротити ризики

заподіяння шкоди дитині з боку засобів ІКТ. Які ж поради ми, вихователі, можемо дати батькам, щодо безпечного використання Інтернету.

Отже, можна зробити висновок, що формування інформаційної культури та безпеки – процес тривалий та складний, але досить важливий і необхідний. Інтернет є всесвітньою енциклопедією, яка об'єднує інформаційні ресурси на всій планеті.

На сьогоднішній день безпека дітей в мережі Інтернет дуже важлива. Тому завданням і обов'язком дорослих є вміння навчити їх вмінню безпечному формуванню навичок при використанні мережі Інтернет.

2.3. Експериментальна перевірка ефективності методичних основ формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку

Застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі в дошкільному освітньому закладі – це одна із найсучасніших та найактуальних проблем у сучасній дошкільній педагогіці. Використання інформаційно-комунікаційних технологічних основ позначається на якості розвитку систему освіти та методичних основах навчання, запобігаючи суттєвим змінам у змісті. В наш час перед вихователем постає проблема пошуку нових методичних основ.

У зв'язку з цим в педагогічній діяльності виникають сприятливі умови для можливості використання комп'ютера в якості сучасного засобу розвитку освітнього процесу, враховуючи обширну та серйозну зацікавленість дітей комп'ютером.

Інформатизація освіти – це величезний простір для вираження творчого потенціалу педагогів, який викликає бажання шукати нові, нестандартні методичні основи взаємодії з дітьми; він слугує для активізації інтересу у дітей до навчання, спонукає до розвитку пізнавальної активності, виховує дитину всебічно. Вміння користуватися новими інформаційними методичними основами дають змогу педагогу відчувати себе комфортно в нових суспільно-економічних умовах. Застосування на заняттях комп'ютера, мультимедіа та інших методичних основ з метою виховання і розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку, становлення її як особистості, розширення інтелектуальної сфери надають спиятливі умови для розширення можливостей вихователя. Діти з радістю активно трудяться на таких заняттях, ініціативно виконують різноманітні завдання, так як методичні основи дають можливість використовувати в процесі виховання і звук, і дію, і мультиплікацію, що розвиває увагу, пам'ять, мислення, інтерес дітей.

Експеримент з формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет старших дошкільників проводився в групі «Колосок» Сумського дошкільного навчального закладу (ясла-садок) №15 «Перлинка» в 2020-2021 навчальному році. В експерименті взяли участь вихователі групи, батьки дітей групи і 20 вихованців.

Експеримент було проведено в 2 етапи:

I етап – констатувальний, проведено опитування дошкільників та їх батьків про знання дітей з правил безпечної поведінки в мережі Інтернет;

II етап – формувальний, проводилися заняття з формування правил безпечного використання мережі Інтернет. І по закінченню занять було проведено повторне опитування дітей та батьків з навичок безпечної роботи в мережі Інтернет.

На першому констатувальному етапі дослідження було здійснено вивчення рівня сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет. Діагностика проводилася з урахуванням критеріїв:

Когнітивного – який характеризує пізнавальну активність старшого дошкільника під час роботи з засобами ІКТ.

Практичного – який характеризує рівень зацікавленості до участі в практичній діяльності під час роботи в комп'ютерній мережі.

Рефлексивного – який характеризує здатність робити висновки з результатів діяльності.

На основі виділених критеріїв було визначено рівні сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет: низький, середній і достатній.

Достатній рівень – дошкільник демонструє знання, відповідні віку, про мережу Інтернет, називає більшість правил безпечної роботи в мережі Інтернет. У процесі занять в мережі Інтернет прагне показати рівень своїх знань.

Середній рівень – дитина має певні знання про мережу Інтернет, називає незначну кількість правил безпечної роботи в мережі Інтернет.

Низький рівень – знання про мережу Інтернет не сформовані, правила безпечної роботи в мережі Інтернет ігнорує.

Діагностика рівня сформованості знань про правила безпечної роботи в мережі Інтернет проводилася в присутності батьків дітей з урахуванням вікових особливостей старшого дошкільного віку.

Результати діагностики на констатувальному етапі експерименту показали, що 14 дітей (70%) групи «Колосок» мають низький рівень сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет, і 6 дітей (30%) мають середній рівень.

На формувальному етапі було проведено 8 занять по 20 хвилин, 1 раз на тиждень, які були включені в план роботи групи (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

**Теми занять
з формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет
групи «Колосок»**

Номер заняття	Тема заняття
Заняття 1	Що таке Інтернет?
Заняття 2	Подорож «Безмежним лісом» сайт Он-ляндія
Заняття 3	Виставка Малюнків на тему «Небезпеки в «безмежному лісі» Інтернету»
Заняття 4	Створення продовження казки про подорожі Миколки «Безмежним лісом» Інтернету
Заняття 5	Проходження та обговорення вебквесту на сайті «Медіапазли», малювання власних смайлів.
Заняття 6	Прослуховування аудіо фрагментів Медіаняні для дітей на сайті «Медіапазли», виліплення героїв аудіо фрагментів з пластиліну
Заняття 7	Прослуховування аудіо фрагментів Медіаняні для дітей на сайті «Медіапазли», створення продовження до сюжетів
Заняття 8	Формування правил безпечної роботи в мережі інтернет старших дошкільників

Паралельно з заняттями за планом групи на основі методичних матеріалів школи відповідального батьківства «Медіапазли» в ЗДО №15 на

протязі місяця проходив родинний марафон. Батьки разом з дітьми вели «Медіащоденник» і відповідали на запитання у вигляді тестів з розділу «Родинний марафон».

1. Чи згодні Ви, що сучасна людина має дотримуватися щоденної медіагігієни?
 - a) Так
 - b) Ні
2. Чи варто розказати батькам, якщо ви вчинили недоброчесний вчинок?
 - a) Так
 - b) Ні
3. Виховання чесності слід починати:
 - a) З себе
 - b) З сусіда
 - c) З друзів
4. Що важливіше: гаджет чи книга?
5. Яким пристроєм ти користуєшся найчастіше для користування мережею?
6. Чи легко Ви аналізуєте факти, що підтверджують якусь думку?
 - a) Так
 - b) Ні
7. Чи звертаєтесь Ви до додаткових джерел у разі недостатнього висвітлення інформації?
 - a) Так
 - b) ні
8. Вибери декілька варіантів дій, які ти частіше за все виконуєш, користуючись Інтернетом:
 - a) слухаю, дивлюся, читаю;
 - b) граю в ігри, завантажую відео та музику;
 - c) розміщую різні види інформації в мережі Інтернет;

9. Як ти вважаєш, чи має негативний вплив на твій фізичний та психологічний стан користування Інтернетом?
- a) так;
 - b) ні;
10. Чи будеш ти звертатись кудись чи до когось за допомогою, якщо ти став(ла) жертвою чиїхось дій в Інтернеті?
- a) так;
 - b) ні;
11. Чи підтримують тебе дорослі та чи пояснюють тобі батьки правила щодо безпечного користування Інтернетом?
- a) перевіряють час користування Інтернетом;
 - b) спільно передивляємося сайти;
 - c) дають мені поради при виборі товарів та їх придбанні через мережу Інтернет;
 - d) встановлюють програми та фільтри, що блокують небажаний зміст;
 - e) аналізуємо та співставляємо зміст сайтів, деякі пости у соціальних мережах;
12. Хто розповідає тобі, що мережа Інтернет є небезпечною для тебе?
- a) батьки;
 - b) друзі;
 - c) вихователі та педагоги;
 - d) сам знаходжу в Інтернеті про це інформацію;
 - e) випадково натрапляю на таку інформацію в мережі;
13. Скільки ти часу проводиш в мережі Інтернет протягом дня?
- a) 1-3 години;
 - b) 4-6 годин;
 - c) 6-9 годин
14. Чи часто твої батьки користуються Інтернетом?

- a) 1-3 години;
- b) 4-6 годин;
- c) 6-9 годин

15. Чи залежить твоє здоров'я від використання цифрових пристроїв та Інтернету?

- a) Так;
- b) Ні

16. Чи піклуєшся ти про своє здоров'я та що робиш для його збереження під час користування Інтернетом?

- a) Постійною слідкую за осанкою;
- b) Роблю зарядку для очей;
- c) Зменшую кількість часу користуванням Інтернетом;

Марафон проходив у вигляді тестів, яких було 5 видів. Питання стосувалися і методичних основ, і безпечної поведінки дошкільнят в мережі Інтернет. Тестування проходили разом батьки й діти. Було дуже цікаво отримувати різні відповіді на одні й ті ж питання. Хотілося б зазначити, що батьки з відповідальністю поставилися до проходження марафону. Вихователі не отримували нарікань на відсутність часу і усі види роботи проходили у відведений час.

На батьківських зборах групи, психолог Сумського державного педагогічного університету В.О. Ратеєва запропонувала кілька ідей, які мають допомогти організувати безпечне використання Інтернету у родині:

1. Привчайте свою дитину відповідально ставитися до комп'ютера: як до обслуговуючої техніки, завдяки якій можна отримати певні знання.
2. У родині вибудовуйте такі стосунки, щоб дитина отримувала позитивні емоції від живого спілкування з друзями.
3. Частіше спілкуйтесь з дитиною та проявляйте інтерес до всього, чим цікавиться та що робить дитина онлайн, що вона любить переглядати в мережі Інтернет.

4. Ураховуйте вікові особливості вашої дитини та використовуйте це для її користі та здоров'я.

5. Розробіть з дитиною власні правила користування комп'ютером, наприклад 20 хвилин в мережі, а близько 40 хвилин дитина повинна займатися іншими видами діяльності (гра з друзями, малювання, читання тощо).

6. Домовтеся з дитиною так, щоб вона перед сном не грає в комп'ютерні ігри перед сном, адже це збуджує та уповільнює засипання і прокидання вранці.

7. Обговорюйте з дитиною види покарань, у тому разі, якщо дитина порушує встановлені вами правила.

8. Не використовуйте телефон та комп'ютер у вигляді розради, наприклад при хворобі дитини.

9. Вільний час дитини намагайтеся зайняти спілкуванням з дитиною або віддайте її на спортивні секції.

10. І найголовніше, ваша дитина має бути впевнена у своїх батьках. Тому вона повинна знати, що може обговорити з вами будь-яке питання.

По завершенню усіх заходів, пов'язаних з формуванням навичок безпечної роботи в мережі Інтернет було проведено контрольне опитування дошкільників групи «Колосок», воно виявило такі результати: низький рівень сформованості показало 4 (20%) дітей, середній – 13 (65%) дітей і достатній 3 (15%) дитини. Результати констатувального і формувального етапів експерименту представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Результати констатувального і формувального етапів експерименту

Рівень сформованості	Констатувальний		Формувальний	
	Кількість	%	Кількість	%
Достатній	0	0	3	15
Середній	6	30	13	65
Низький	14	70	4	20

Порівняння результати констатувального і формувального етапів експерименту наглядно представлено в вигляді діаграми на рисунку 2.7.

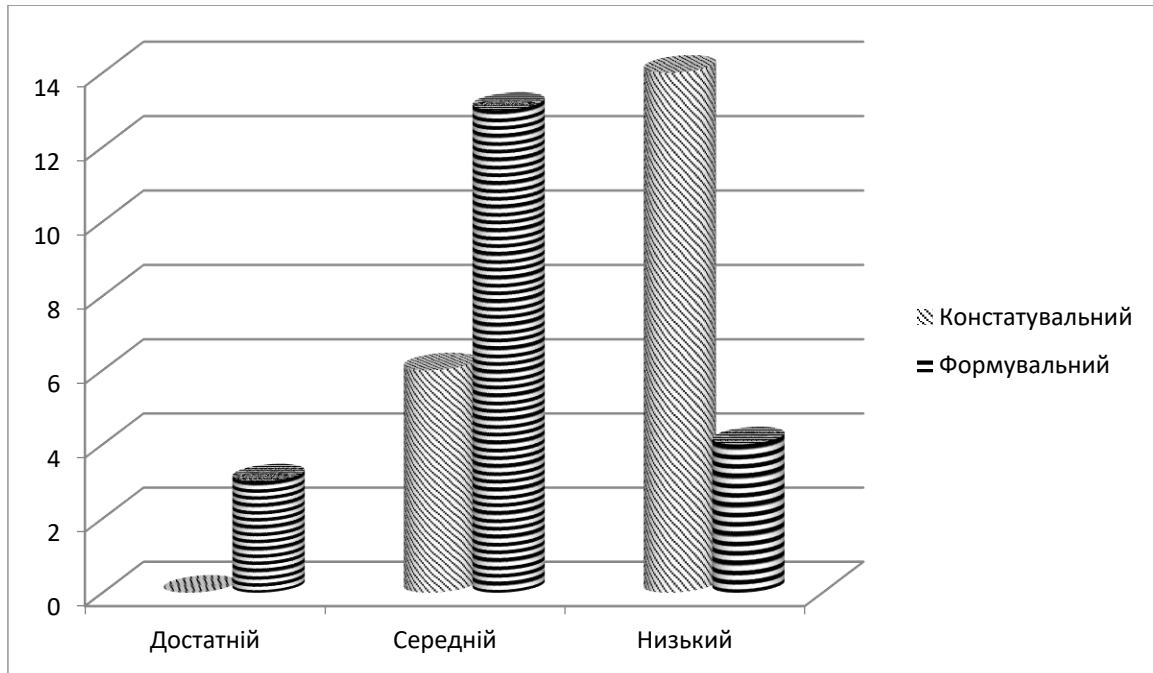


Рис 2.7. Порівняння результатів констатувального і формувального етапів експерименту

Таким чином, порівняння результатів констатувального та формувального етапів експерименту продемонструвало підвищення рівня сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет дітей старшого дошкільного віку. Підсумки контрольного тестування засвідчили ефективність розробленого комплексу заходів направлених на формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет дітей старшого дошкільного віку.

Висновки до другого розділу

Відповідно до завдань магістерської роботи, в другому розділі розглянуто практичні аспекти застосування методичних основ формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет.

Аналіз науково-педагогічних джерел дозволяє зробити висновок, що формування – це цілеспрямоване управління процесом розвитку в дошкільника певних якісних змін під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів і доведення їх до запланованого рівня.

Проблема формування навичок безпечної роботи дітей старшого дошкільного віку в мережі Інтернет комплексна і вимагає комплексного впливу на дошкільників і з боку ЗДО, і з боку батьків. В освітньому процесі дошкільної освіти формування означає цілеспрямоване застосування методів, прийомів і способів впливу на дошкільника з метою створення системи певних цінностей і ставлення до них та отримання певного практичного досвіду. З цією метою розроблено і впроваджено комплекс заходів, який включає:

1. Систему навчальних занять за планом роботи групи.
2. Участь разом з батьками у «Родинному марафоні».
3. Ведення «Медіащоденника».
4. Прослуховування та обговорення аудіо фрагментів «Медіаняні».
5. Зустріч батьків з практичним психологом з питання формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет дітей старшого дошкільного віку.
6. Розроблена пам'ятка для батьків: «Формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет».

Для проведення діагностики та опрацювання результатів експериментальної роботи було визначено три критерії: когнітивний, практичний і рефлексивний. На їх основі сформульовано рівні сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет: низький, середній і достатній.

Аналіз роботи вихователів та батьків показав, що рівень навичок з безпечного використання мережі Інтернет в групі «Колосок» змінився, а

точніше збільшився: достатнього рівня з 0 до 15%, середнього з 30% до 65%, а низького відповідно знизився з 70% до 20%. Підсумки формувального етапу експерименту засвідчили ефективність розробленого комплексу заходів з формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку дозволило сформулювати такі висновки.

1. Аналіз теоретичних основ дозволив зробити висновок, що під безпечною роботою в мережі Інтернет будемо розуміти таку роботу, при якій користувач має необхідні знання та навички, які дають змогу працювати у мережі Інтернет, не приносячи при цьому нікому шкоди і не спричиняючи матеріальних та моральних збитків.

Аналіз методичних основ та вивчення емпіричного досвіду вихователів ЗДО та батьків з проблеми безпечної роботи у дітей старшого дошкільного віку в мережі Інтернет дозволив виділити три основні типи загроз, що можуть виникнути під час роботи у мережі Інтернет:

- a. загрози для особистої безпеки дитини;
- b. загрози для безпеки оточуючих людей;
- c. загрози витоку персональної інформації.

2. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що проблема формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку майже зовсім не досліджена. У працях дослідників аналізуються статистичні дані та приводяться поодинокі методичні рекомендації з досліджуваної проблеми.

Практичний досвід показує, що формування навичок в дітей має бути комплексним і включати вплив і з боку вихователів ЗДО, і з боку батьків. У процесі освітньої та виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти доцільно використовувати різноманітні методичні основи, серед яких можна виділити розповідь вихователя, перегляд і обговорення мультиплікаційного фільму або сюжету про безпеку дітей в Інтернеті, участь разом з батьками в вікторинах та квестах.

3. Дослідивши рівень сформованості навичок безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку було визначено та

обґрунтовано такі критерії: когнітивний, практичний і рефлексивний. На їх основі сформульовано рівні сформованості навичок безпечної роботи в мережі Інтернет: низький, середній і достатній.

4. Відповідно до завдань дослідження було розроблено та апробовано комплекс заходів всебічного системного підходу до навчання у дітей старшого дошкільного віку основ безпеки в мережі Інтернет.

Цей комплекс заходів включає:

- Систему з 8 навчальних занять з проблеми формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет старших дошкільників.
- Участь разом з батьками у «Родинному марафоні».
- Ведення «Медіащоденника».
- Прослуховування та обговорення аудіо фрагментів «Медіаняні».
- Зустріч батьків з практичним психологом з питання формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет старших дошкільників.
- Пам'ятку для батьків: «Формування навичок безпечної роботи в мережі Інтернет».

Педагогічний експеримент було проведено в 2020-2021 навчальному році. Базою для проведення експериментального дослідження став Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №15 «Перлинка». У дослідженні брали участь 20 дітей групи «Колосок».

Аналіз даних отриманих під час діагностики навичок безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку довів ефективність роботи з обраної проблеми і показав, що рівень навичок з безпечного використання мережі Інтернет в групі «Колосок» значно зріс: на достатньому рівні на 15%, на середньому – на 35%, а на низькому знизився на 50%.

Підсумки педагогічного експерименту засвідчили ефективність розробленого комплексу заходів з формування навичок безпечної роботи у мережі Інтернет у дітей старшого дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти постанова Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#n8>.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). // Дошкільне виховання — № 7 — 2012 — С. 4–19.
3. Айзенбарт М. М. Формування соціально-комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності / Державний заклад «Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2016. 274 с.
4. Павлюк Т. О. Навчання дітей старшого дошкільного віку лічби з використанням комп'ютера. / Т. О. Павлюк — Київ, 2012 — 19 с.
5. Абраменкова В. В. Социальная психология детства: развитие ребенка в детской субкультуре. / В. В. Абраменкова — Воронеж : НПО «МОДЭК» — 2000 — 416 с.
6. Онляндія – безпечна Web-країна – Режим доступу: <http://www.onlandia.org.ua/>
7. Microsoft - Режим доступу: <http://www.microsoft.com/protect/parents/cyberethics/practice.aspx>.
8. Кодекс системи передачі Нацком.енергетики, ком.послуг; Кодекс, від 14.03.2018 № 309 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309874-18>
9. Sputnikmedia – Режим доступу: <http://http/sputnikmedia.net/news/854/>
10. Eurobarometer - Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/pl/be-heard/eurobarometer>
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) /Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.
12. Лаврентьєва Г. П., Іванова С. М. Застосування інформаційних технологій та їх вплив на результати навчально-виховного процесу в

дошкільних закладах[Електронний ресурс] / Г. П. Лаврентьєва, С. М. Іванова — Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/content/06lgpppe.html>

13. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упорядник О. Л. Кононко — Київ, 2008 — 430 с.

14. Давидченко Т. С. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні. Наукові записки Інституту журналістики. URL: journalib.univ.kiev.ua.

15. Семеняко Ю. Б. Вікові особливості сприймання дітьми дошкільного віку медіа-продукції / Ю. Б. Семеняко // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 1. – С. 68-76.

16. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі: навчально-методичний посібник / А. Кочарян, Н. Гущина. – К., 2011. – 100 с.

17. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І. Литовченко, С. Максименко, С Болтівець [та ін.]. – К.: ТОВ “Видавничий будинок «Аванпост-Прим»”, 2010. – 48 с.

18. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями / О. Удалова, О. Швед, О. Кузнецова [та ін.]. – К.: Україна, 2010. – 72 с.

19. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2004. – 640 с.

20. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник Київ. «Либідь», 1997. – 374 с.

21. Кіндрат І. Вплив сучасного медіа-простору на формування світоглядних уявлень дитини дошкільного віку. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 13 (272). Ч. III. 2013. С. 97–110.

22. Семеняко Ю. Вплив інформаційного простору на особистість дитини дошкільника. Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та

українські перспективи: матер. Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 березня 2016 р.). Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 82–93.

23. Волошенюк О., Мокрогуз О. Батьки, діти та медіа: путівник із батьківського посередництва / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, АУП, 2017. 79 с. URL: http://www.aup.com.ua/uploads/Posib_dla_batkiv_2.

24. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2013. № 3. С. 85–90.

25. Ашиток Н. Формування морально-ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку на матеріалі дитячої літератури. Людинознавчі студії. 2017. Випуск 5/37. С. 4–11.

26. Василюк С. М., Алексейчик О. В., Проценко О. В. Модель упровадження медіаосвіти в систему роботи дошкільного навчального закладу. Практична медіаосвіта: навчання основ медіаграмотності: збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції (29 листопада 2017 р.). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 7–32. URL: http://www.aup.com.ua/ml/Zbirka_Kharkiv_2017.pdf

27. Голюк Р. Ш., Ковбасюк Т. О., Голюк О. А. Педагогічні умови розвитку медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://conference.pu.if.ua/forum/files/22032017/6/Goljuk.pdf>

28. Айзенбарт М. М. Результати порівняльної характеристики рівнів сформованості соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_67/31.pdf

29. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення : монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка. К. : Талком, 2019. – 343 с.

30. Про захист дітей від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку: Модельний закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurconsult.net.ua/zakony-stran-sng>.
31. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст. 192.
32. Чачанидзе І. Інтернет: Правила безпеки / І. Чачанидзе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.my-baby.info/news>.
33. Голіна В. Проблеми боротьби зі злочинністю неповнолітніх з психічними аномаліями / В. Голіна, В. Ємельянов, П. Петрюк // Право України. – 2005. – № 10. – С. 10-11.
34. Литовченко І. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І. Литовченко, С. Максименко, С. Болтівець та ін. – К.: ТОВ “Видавничий будинок “Аванпост-Прим”, 2010. – 48 с.
35. Веселуха В. Значення віктимологічної профілактики в системі запобігання злочинам / В. Веселуха // Право України. – 1999. – № 10. – С. 67–73.
36. Юрченко О. Ю. Проблеми безпеки дітей в соціальних мережах та Інтернеті (віктимологічний аспект) / О. Ю. Юрченко // Порівняльно-аналітичне право: електрон. фахове наук. видання. – 2013. – № 3–1. – С. 336–338. – Режим доступу: <http://pap.in.ua>.
37. Василевич В. В. Зарубіжний досвід кримінологічної політики захисту прав потерпілих від поширення дитячої порнографії у мережі Інтернет / В. В. Василевич // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 3. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
38. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність. // Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м.Луганськ, 14-16 листопада, 2006.

39. Кримінальний Кодекс України, ст.301. Закон України №1819-VI, документ 1819 -17 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії».

40. Вікова психологія: Навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. В. Василенко. - К.: Академвидав, 2005. - 360 с.

41. Кочарян, А. Б. «Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі». Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту. Компанія «Майкрософт Україна». Навчально-методичний посібник. Київ – 2011 / А. Б. Кочарян, Н. І. Гущина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.onlandia.org.ua

42. Айзенбарт М. М. Результати порівняльної характеристики рівнів сформованості соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_67/31.

43. Айзенбарт М. М. Формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Державний заклад «Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2016. – 274 с.

44. Ашиток Н. Формування морально-ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку на матеріалі дитячої літератури. *Людинознавчі студії*. 2017. Випуск 5/37. – С. 4–11.

45. Беленька Г. В., Богініч О. Л., Машовець М. А. Здоров'я дитини – від родини. Київ: СПД Богданова М. А., 2006. – 220 с.

46. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: Університ. кн., 2008. – 428 с.

47. Горшкова О. Г. Формування креативного мислення дитини дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. Запоріжжя: КПУ, 2009. Вип. 5. – С. 37.

48. Давидченко Т. С. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*. URL: journlib.univ.kiev.ua

49. Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко та ін. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.

50. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І. Литовченко та ін. Київ: ТОВ “Видавничий будинок «Аванпост-Прим»”, 2010. – 48 с.

51. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 144 с.

52. Кіндрат І. Вплив сучасного медіа-простору на формування світоглядних уявлень дитини дошкільного віку. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 13 (272). Ч. III. 2013. – С. 97–110.

53. Кузьма І. І. Підготовка майбутніх вихователів до формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку. *Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. Л. В. Зданевич, доц. Л. С. Пісоцької, Н. М. Миськової*. Хмельницький: ХГПА, 2018. – С. 164–168.

54. Любченко І. Розвиток логічного мислення у старших дошкільників як запорука успішного навчання і виховання. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Частина 3. 2014. – С. 209–214.

55. Максименко Д. С. Розвиток розумової діяльності дітей дошкільного віку. *Практична психологія*. Київ: Центр учбової літератури, 2018. – 192 с.

56. Марущак І. В. О. Сухомлинський про формування у дітей старшого дошкільного віку інтересу до літератури. *Вісн. наук.-метод. дослідж. Вінницьк. гуманіт. пед. коледжу*. 2013. Вип. 4. – С. 35–38.
57. Мицишин І. Я. Взаємодія «дитина-медіа»: позитиви, небезпеки, перспективи конструктивного діалогу. *Вісник Львівського університету: сер.: Педагогічна*. 2010. Вип. 26. – С. 151–157.
58. Молодушкіна І. В. Дайджест «Медіакультура родини – основа інформаційної поведінки дитини». *Практична медіаосвіта: навчання основ медіаграмотності: збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції (29 листопада 2017 р.)*. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. – С. 656-675.
59. Невмержицька О. Виховання творчої особистості дошкільника засобами медіаосвіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 16. С. 365–370.
60. Особливості мислення старших дошкільників / Упоряд. Т. Б. Браїлко. Харків: Вид-во «Ранок», 2010. – 160 с.
61. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 264 с.
62. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль: Мандрівець, 2012. 104 с.
63. Рожко-Павлишин Т. А. Взаємодія з сім'єю – пріоритетний напрям діяльності закладу дошкільної освіти. *Молодий вчений*. № 11 (63). 2018. – С. 697–701.
64. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в дошкільному навчальному закладі: монографія / Г. В. Беленька, Н. В. Гавриш, С. А. Васильєва та ін.; за заг. ред. О. Д. Рейпольської. Харків: Мадрид, 2015. – 330 с.

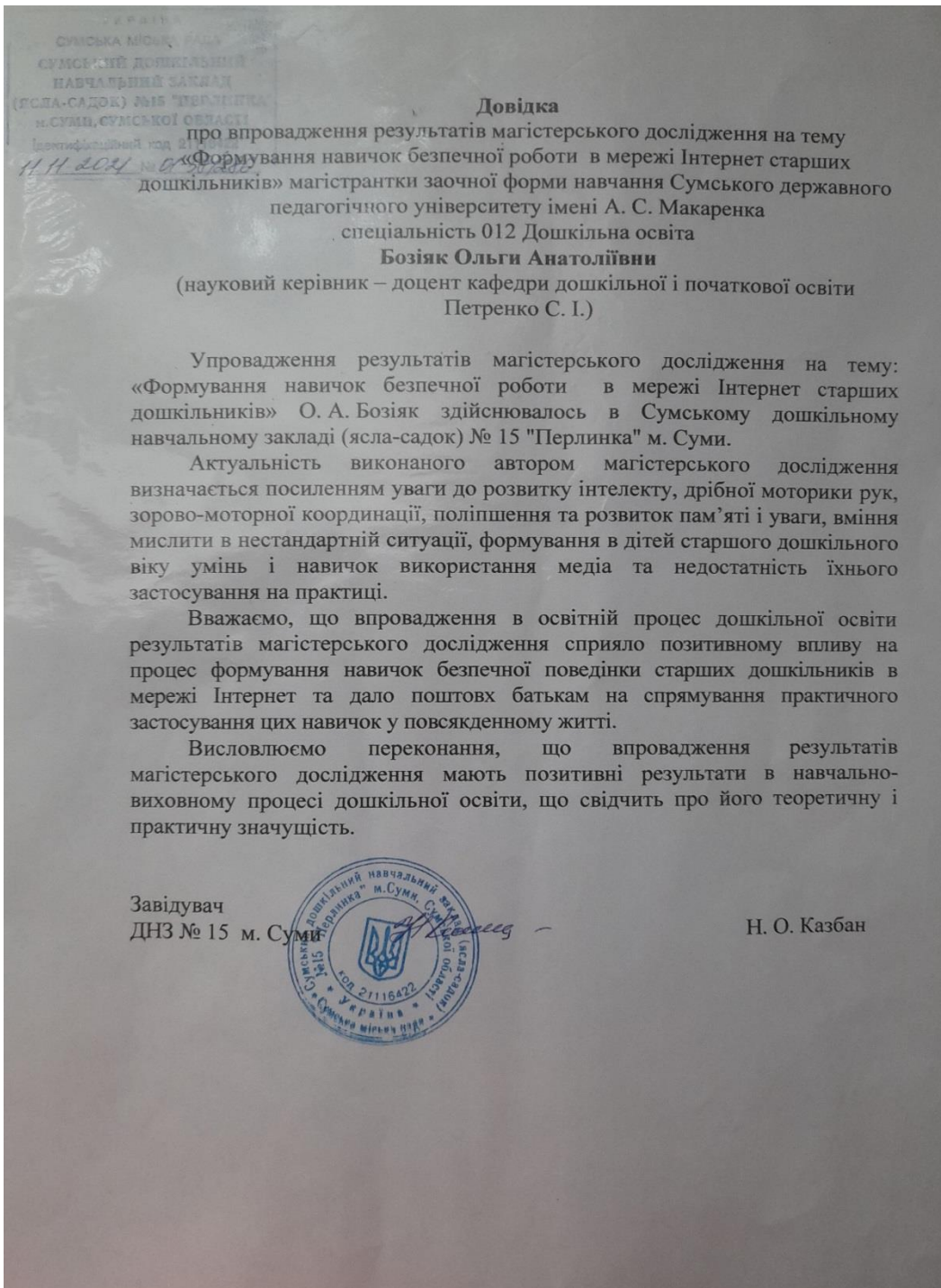
65. ГЛОСАРИЙ. Інформаційно-комунікаційні технології: основні терміни та поняття [текст] / ГЛОСАРИЙ // Вихователь-методист дошкільного закладу – 2013. – №7. – С. 77 – 78.
66. Мотурнак Є.В. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі [текст] / Євген Потурнак // Практика управління дошкільним закладом. – 2012. – № 5. – С. 30 – 35.
67. Белікова Н. Компютерно-ігровий комплекс: метод. рек. щодо організації роботи з дітьми. / Н. Белікова // Палітра педагога – № 4 – 2001 – С. 14–17.
68. Кореганова О. І. Комп'ютер у дошкільному закладі. / О. І. Кореганова // Комп'ютер у школі та сім'ї – № 3 – 2000 – С. 40.
69. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). // Дошкільне виховання. // Вихователь-методист дошкільного закладу» – №2 – 2021 р.
70. Лаврентьєва Г. П., Іванова С. М. Застосування інформаційних технологій та їх вплив на результати навчально-виховного процесу в дошкільних закладах [Електронний ресурс] / Г. П. Лаврентьєва, С. М. Іванова – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/ITZN/em1/content/061gpppe.html>
71. Павлюк Т. О. Навчання дітей старшого дошкільного віку лічби з використанням комп'ютера. / Т. О. Павлюк – Київ, 2012 –19 с.
72. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. / Т. І. Поніманська – К.: Академвидав – 2004 – 456 с.
73. Кульчицька О. І. Психологічні особливості дітей дошкільного віку: метод. реком. *Обдарована дитина: наук.-практичний освітньо-популярний журн. для педагогів, батьків та дітей.* 2004. № 7. – С. 14–28.
74. Педагогіка: педагогічні теорії, системи, технології / За ред. С.А. Смирнова. - М.: Академія, 1998. – 512 с.

75. Петренко С.І. Аналіз проблеми безпечної роботи учнів початкових класів у мережі Інтернет // С.І. Петренко /Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія», 2020. – №1(19). – С. 85-92.

76. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І. Литовченко, С. Максименко, С Болтівець [та ін.]. – К.: ТОВ “Видавничий будинок «Аванпост-Прим»”, 2010. – 48 с.

ДОДАТКИ

Додаток А



Батьківські збори на тему:
**«Яке значення в житті дитини
займає Інтернет?»**

Мета: ознайомити батьків з небезпекою в Інтернеті, дати поради, як діяти у небезпечній ситуації; дати можливість зрозуміти і відчувати батькам, що для дитини означає Інтернет, як впливає перебування в Інтернеті на розвиток підлітка; визначити разом з батьками переваги і недоліки Інтернету в житті дитини; ознайомити з правилами користування Інтернетом для дітей.

Очікувані результати:

- орієнтація батьків на осмислення результатів анкетування про ставлення дітей до Інтернету;
- формування готовності батьків надавати допомогу дітям у користуванні Інтернетом;
- стимулювання самоосвітньої діяльності батьків щодо оволодіння правилами користування Інтернетом.

Обладнання:

Комп'ютер, проектор, заготовки квітів (серединка і пелюстки), анкети

Хід зборів

1. Оголошення теми і мети батьківських зборів.

2. Вправа «Вітаю Вас»

Мета: познайомити учасників, сприяти згуртованості групи та створенню комфортної атмосфери для успішної роботи.

Хід проведення

Вчитель пропонує підводитися тих людей, які вважають, що це стосується їх:

- встаньте ті, у кого чорне волосся;
- встаньте ті, хто має гарну посмішку;
- встаньте ті, хто має доньку;
- встаньте ті, хто має сина;
- встаньте ті, хто вважає себе гарною матір'ю

- встаньте ті, хто прийшов сьогодні на нашу зустріч з гарним настроєм і хоче отримати безліч позитивних вражень і корисних порад.

Привітайте один одного оплесками.

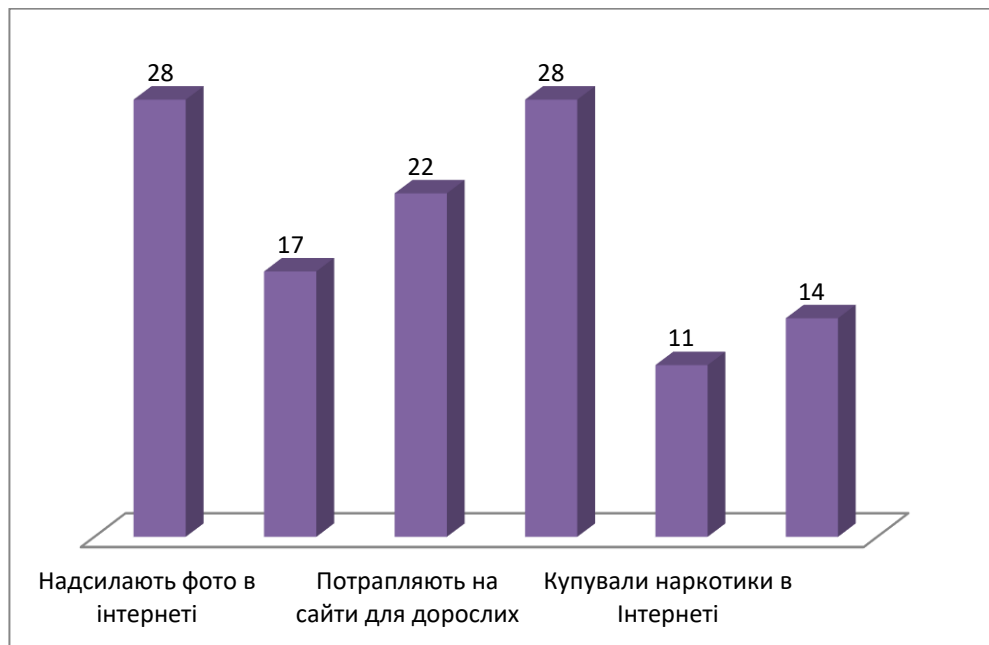
3. Розповідь вихователя «Чим займаються діти в Інтернеті».

Діти, як найбільш активна й допитлива аудиторія, часто першими знайомляться з новими технологіями, такими як інтернет, випереджаючи в технічній освіченості батьків. У цьому є позитивний бік: підвищення рівня ерудиції, формування навичок спілкування з людьми. Але є й негативний: відсутність життєвого досвіду, як правило, підвищує ризик зіткнутися з онлайн-загрозами:

- *онлайн-насилля;*
- *шахрайство;*
- *порнографія;*
- *отримання особистої інформації з метою злочинного використання*

76 % батьків не знають, які сайти відвідують їхні діти. А ви знаєте?

Тривожна статистика:

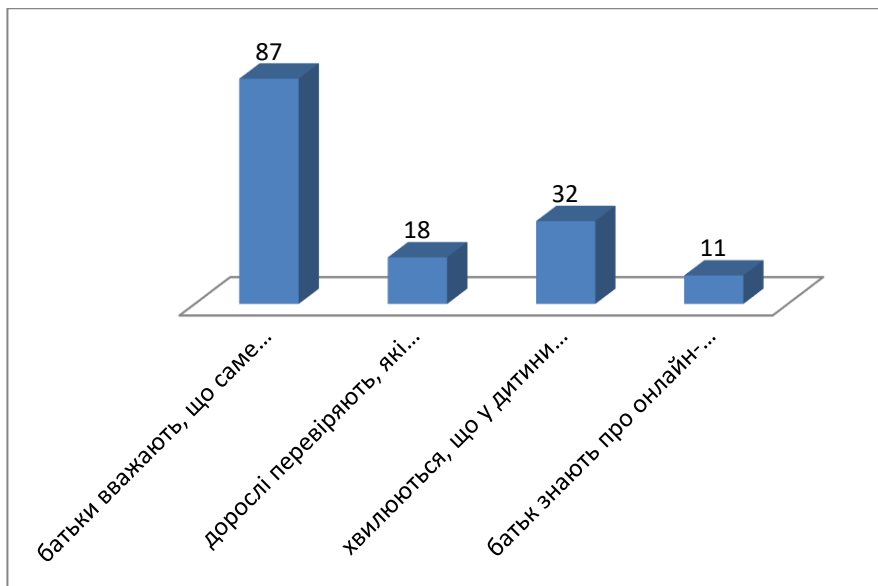


- понад 28% опитуваних дітей готові надіслати свої фотокартки незнайомцям у Мережі;

- 17% без коливань діляться інформацією про себе і свою родину – адресою, професією, графіком роботи батьків, наявністю цінних речей у

домі... Нащо незнайомцям така інформація, діти, як правило, не замислюються;

- 22% дітей періодично потрапляють на сайти для дорослих;
- 28% дітей, побачивши в інтернеті рекламу алкоголю або куріння, хоча б один раз спробували їх купити, а 11% – спробували купувати наркотики;
- близько 14% опитуваних час від часу відправляють платні SMS за бонуси в онлайн-іграх і лише деякі звертають увагу на вартість послуги.



Дослідження також виявило: 87% батьків вважають, що саме вони повинні навчати дітей правилам безпеки користування інтернетом. Однак лише у 18% випадків дорослі перевіряють, які сайти відвідує дитина. Причини різні – хтось не знає, які ресурси можуть бути небезпечними, а хтось не вміє користуватися журналом відвідування сайтів. Третина батьків (32%) – хвилюються, що у дитини погіршується зір від роботи з комп'ютером, тому зазвичай обмежують дитині час користування Мережею. Тільки 11% батьків знають про такі онлайн-загрози, як «дорослий» контент, азартні ігри, онлайн-насилля, кіберзлочинність.

Результати дослідження підтвердили, що батьки недостатньо обізнані, як захистити дітей і навчити їх безпечному користуванню Мережею.

Що роблять діти в інтернеті?

Спілкуються – знайомляться і шукають нових друзів у соціальних мержах, чатах, беруть участь у дискусіях і віртуальних форумах.

Навчаються і розвиваються – продивляються контрольні, реферати і курсові роботи, читають новини, підвищують рівень знань, технічної і медійної освіченості.

Розважаються – грають, слухають музику, дивляться фільми і відеоролики.

У віртуальному середовищі діти та підлітки прагнуть розслабитися і абстрагуватися від психологічних проблем реального світу, дати вихід емоціям, цікаво провести час.

Віртуальний ігровий простір дозволяє дітям реалізовувати низку базових потреб: у грі, розвагах, досягненні поставленої мети, саморозвитку, розвитку позитивних якостей, сміливості, вмінні долати перешкоди, поразки і невдачі; потреби у повазі та самоповазі, потреби в автономії, у протесті проти існуючих правил, знятті соціальних табу; потреби у домінуванні; потреби в агресії та запобіганні небезпеки тощо.

За статистикою:

- Дітей цікавлять такі ресурси Мережі, як YouTube, Google и Facebook, Wikipedia, eBay и MySpace, а також фан-сайти.

- Хлопчики легше сприймають інформацію, що несуть зображення, а дівчата надають перевагу текстам.

- Для дівчаток найбільша складність – це навігація сайтів і особливості користування ресурсами інтернет. Хлопчики швидше орієнтуються в ресурсах сайтів і в навігації.

- Дівчата під час роботи з комп'ютером звертаються за допомогою до дорослих, а хлопчики намагаються самостійно розібратися в проблемі та знайти рішення.

- Хлопчики віддають перевагу інтернет-магазинам, іграм і «дорослим» ресурсам, а дівчата – музичним сайтам, розважальним ресурсам і сайтам, присвяченим відомим особистостям.

- До соціальних мереж хлопчики і дівчата виявляють однаковий інтерес.

- Хлопчики частіше за дівчат відвідують порнографічні сайти і сайти з еротичним змістом.

Я провела анкетування серед дітей групи старшого дошкільного віку та дізналася чи вміють діти правильно поводитися за комп'ютером.

Анкета

1. Чи є у вас удома Інтернет?
2. Чи вмієте ви працювати в Інтернеті?
3. У якому віці ви почали працювати в Інтернеті?
4. Скільки годин на день у середньому ви проводите в Інтернеті?
5. Чому ви віддаєте перевагу: комп'ютеру або спорту?
6. Чи граєте ви в комп'ютерні ігри?
7. Скільки часу проводите за комп'ютерною грою?
8. Чи легко ви відриваєтеся від гри?
9. Чи є у вас постійне бажання грати?
10. Чому ви віддаєте перевагу: спілкуванню з другом або спілкуванню через мережу Інтернет?
11. Що вас більше цікавить: Інтернет або читання книги?
12. Чому ви віддаєте перевагу: прогулянці на свіжому повітрі або комп'ютерові?
13. Чи робите ви гімнастику для очей?
14. Як ви думаєте, скільки годин на день можна працювати за комп'ютером?
15. Чи втомлюються у вас очі під час роботи за комп'ютером?
16. Чи відвідуєте ви ігрові зали?
17. Скільки часу ви проводите в ігровому залі?
18. Як часто ви проводите гімнастику для очей?

19. У які ігри ви любите грати?

20. Як ви думаєте, яке спілкування із другом краще: по комп'ютеру або безпосередньо?

Аналіз анкет для дітей

Обговорення результатів аналізу відповідей дітей на запропоновані запитання

«Інтернет-галявина».

На кожному столі є зображення квіток з написами дій, чим займаються ваші діти в Інтернеті.

Червоні квіти: розважаються

Оранжеві квіти: спілкуються

Сині квіти: навчаються і розвиваються

І тепер подивимось на нашу “галявину” - на ній досить багато червоних квітів, а червоний колір — колір застереження, заборони.

Для розваг діти не мають жодних перешкод, вони мандрують мережею безцільно й існує ймовірність того, що вони натраплять на небезпеку!

Модельована ситуація.

Батькам пропонується розділитися на 2 групи (група дітей і група батьків).

Зараз я пропоную обговорити різні ситуації, що трапляються в Інтернеті. Група батьків, що виступають у ролі дітей, аналізує ситуацію з боку дітей, а інша група батьків розповідає, як вони вчинять на місці батьків.

Ситуація 1

Дитина познайомилася і потоваришувала у соціальній мережі з приятелем і збирається до нього на зустріч у кав'ярню поблизу Вашого будинку. Батьки випадково дізналися про цю зустріч.

Ситуація 2

Дитина отримала електронного листа з погрозами від невідомого адресата і хоче poradитися з батьками, як вчинити в даній ситуації.

Ситуація 3

Мама помітила, що дитина переписує реквізити її кредитної картки. Під час бесіди виявляється, що дитина хоче підготувати сюрприз для тата і купити в Інтернет-магазині планшет, про який тато мріяв давно і скоро планував купити. Планшет пропонують зі знижкою 70%, треба тільки відправити номер кредитної картки і пароль.

Ситуація 4

Ваш комп'ютер вийшов з ладу. В сервісному центрі сказали, що пошкодили комп'ютер віруси, занесені з Інтернету. Тато почав сварити сина, що той заніс комп'ютерний вірус. На це син не зміг нічого сказати у свій захист. Через деякий час тато згадав, що отримував дивного листа від невідомого адресата.

Вправа «Батькіська порада»

Вихователь. Які знання, поради і рекомендації були для вас цікавими, новими і Ви обов'язково розповісте про них своїй дитині? (батьки висловлюють свої думки)

Висновок.

Пам'ятка батькам

- Діти шкільного віку повинні виходити в Інтернет лише під наглядом дорослих ще й тому, що їм потрібна допомога під час пошуку сайтів і під час спілкування.

- Навчіть дитину правил конфіденційності і поведінки в Мережі.

- Роз'ясніть дитині, для чого і як правильно створювати ніки (придумані імена).

- Придумайте разом із дитиною нік, де не міститься особиста інформація про неї, і безпечний пароль.

- Розкажіть дитині, що в Мережі люди можуть видавати себе за будь-кого, тому слід ставитись обережно до нових віртуальних знайомих і в жодному разі не повідомляти їм ніякої особистої інформації.

- Не дозволяйте дитині користуватися голосовими службами для взаємодії з товаришами по мережних іграх.

- Навчайте дитину відрізняти правду від брехні.
- Виявляйте зацікавленість до віртуального життя дитини і не ігноруйте запитання, що вона ставить. Якщо не знаєте відповіді на якісь запитання, можете спільно пошукати їх в Інтернеті.
- Розкажіть дитині про ризики, які вона може зустріти у віртуальному просторі.
- Створіть альтернативні інтереси, обов'язки для вашої дитини: відвідування гуртка за інтересами або спортивної секції; хобі; прибирання своєї кімнати; догляд за тваринами чи кімнатними рослинами; допомога молодшим у виконанні домашніх завдань.
- Користуйтеся програмами батьківського контролю.
- Дитина до 6 років повинна проводити за комп'ютером не більше 10-15хв. і то не щодня. Для дітей 7-8 років обмеження становить 30-40 хв. на день. У 9-11 років можна сидіти за комп'ютером не більше години-півтори в день.
- Важливо, щоб на монітор не потрапляло світло, і не падали відблиски від лампи. Краще розташувати його в кутку, але так, щоб задня поверхня не впиралася в стіну. Але при цьому комп'ютерне місце повинно бути добре освітлене. І частіше провітрюйте кімнату маленького комп'ютерщика.
- Розміри комп'ютерного столу й стільця повинні відповідати зросту дитини. Прослідкуйте, щоб вона рівно тримала спину, не клала ногу на ногу, не занадто перегинала зап'ясток, не задирає голови. Для зручності можна покласти під ноги підставку. Екран потрібно розташувати так, щоб по відношенню до центру дисплея погляд падав трохи зверху вниз, під кутом 10-20°. Перевірте, чи рівно стоїть монітор, чи не доводиться дитині повертатися до нього. Найкраще розташувати монітор на такій відстані, щоб дитина могла торкнутися до нього кінчиками пальців витягнутої руки.
- Крім виконання спеціальної гімнастики, потурбуйтеся про те, щоб, дивлячись у монітор, дитячі очі не страждали від занадто яскравих кольорів екранної картини. Не полінуйтеся „пограти” з налаштувачами монітора, відрегулюйте яскравість і контрастність так, щоб вам було якнайкомфортніше.

Якщо у вас не рідкокристалічний монітор, то обов'язково прослідкуйте за тим, щоб частота оновлення екрану була максимальною (не менше 85, а в ідеалі – 100 і більше герц).

Довірливі стосунки завжди допоможуть вам вжити своєчасних заходів у випадку виникнення ситуації, що загрожує безпеці дитини.